

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดสื่อประสมการเรียนแบบร่วมมือ นำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ
3. การเขียนสะกดคำ
4. ชุดสื่อประสม
5. ความพึงพอใจ
6. บริบทโรงเรียนบ้านขามวิทยาคม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ ได้กำหนดสาระสำคัญต่าง ๆ ไว้ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และส่งเสริมบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อ สื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบวิชาชีพ และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดี

และวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

2. ธรรมชาติ / ลักษณะเฉพาะ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วยเสียง รูป พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประโยคเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากนี้คำในภาษาไทย ยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษา ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะแก่กาลเทศะและบุคคล ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่าง ๆ รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณ์ญาณและมีคุณธรรม (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

3. วิสัยทัศน์

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกัน และใช้ภาษาในการประกอบกิจการทั้งส่วนตน ครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้อง เหมาะสมในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และประสบการณ์ เรียนรู้ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้เกิดความชื่นชม ซาบซึ้ง และภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะคุณค่าของวรรณคดี และภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้ อันเป็นส่วนเสริมสร้างความงดงามในชีวิต

การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวข้องกับกับความคิดของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจในแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ในทางสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวยงดงาม ย่อมส่งเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือและเชื่อถือด้วย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารการอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างพินิจพิเคราะห์สามารถเลือกใช้คำ

เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ได้ตรงตาม ความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้น วรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่าการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอด ความรู้สัจนิรันดร์ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษาในบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและความภูมิใจกับสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กรมวิชาการ. 2545 : 2)

4. คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถดังนี้

1. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
2. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และ พูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
4. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตน และ

สร้างสรรค์งานอาชีพ

5. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

6. สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย

8. มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

เมื่อจบการศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น

2. เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ จับประเด็นสำคัญ แยก

ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดีความ สรุปลความ

3. นำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์ และใช้การอ่าน

เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน

4. เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้

5. เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจงการปฏิบัติงานและรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงฉบับที่ทักความรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ

6. สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง

7. สนทนา ได้ตอบ พูดแสดงความรู้ ความคิด ความต้องการ พูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงาน

8. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

9. เข้าใจลักษณะคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย

10. ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์

11. ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิต

12. สามารถแต่งกาพย์และกลอนง่าย ๆ

13. สามารถเล่านิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้านในถิ่น

14. มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

หมายเหตุ

คุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดในแต่ละช่วงชั้นนั้น เป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน แต่ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องฝึกทักษะต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในช่วงชั้นต้น ๆ ด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2545 : 3-5)

5. สาระ

สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย (กรมวิชาการ,

2545 : 5 - 6)

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

6. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด ไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

7. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุนเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 111-112)

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

2. คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียนเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ลักษณะของโครงงาน เป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษาวิเคราะห์ ใช้ทักษะกระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้ลึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดมีวิธีการหลากหลาย วิธีการหนึ่งคือ การใช้คำถาม การตั้งคำถาม โดยใช้หมวดความคิด 6 ใบ เป็นการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้ คำพูดและวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงงาน ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรม ในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการ

สื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้วาที การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของ ภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรม การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาจำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ในสุนทรียภาพของภาษาไทยเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคม ปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่าน พิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรัก การอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิต และ ศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดงเป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้อง ร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

วิธีการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้ เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียน อย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียนและธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ที่เรียน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

8. การวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ด้านภาษา เป็นงานที่ยากซึ่งต้องการความเข้าใจถูกต้อง แท้จริงเกี่ยวกับการทำงานของภาษาและการพัฒนาทางภาษา ดังนั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ ด้านภาษา จำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้ (กรม วิชาการ, 2545 : 113-116)

1. ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน ดู มีความสำคัญเท่า ๆ กัน และทักษะเหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน และความก้าวหน้าของทักษะหนึ่ง จะมีผลต่อพัฒนาการทักษะอื่น ๆ

2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษา เช่นเดียวกับทักษะการคิด ทักษะทางสังคมเมื่อผู้เรียนมีโอกาใช้ภาษาตามความต้องการที่แท้จริงของตนเอง และในสภาพการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียน และชุมชนที่กว้างออกไป

3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนอย่างถูกต้อง ด้วยการฝึกฝน มิใช่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่อย่างเดียว การเรียนการใช้ภาษาที่ประกอบด้วยไวยากรณ์ การสะกดคำ และเครื่องหมายต่าง ๆ จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น เมื่อผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาของตน

4. ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านขั้นตอนการพัฒนาทางภาษาเช่นเดียวกัน แต่จะต่างกัน ในจังหวะก้าว และวิธีการเรียนรู้

5. ภาษา และวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรที่ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภูมิหลังทางภาษา และความหลากหลายของภาษาจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึที่ดีเกี่ยวกับตนเองและกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินโดยทั่วไป เช่น การสังเกต การตรวจงานหรือผลงาน การทดสอบความรู้ การตรวจสอบการปฏิบัติและการแสดงออก อย่างไรก็ตาม มีการนำเสนอแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าประสงค์ของการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียด เพื่อข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนี้

1. การให้ตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกคำตอบ ได้แก่ ข้อสอบแบบเลือกตอบ ถูก – ผิด และข้อสอบชนิดให้ผู้สอบสร้างคำตอบ ได้แก่ เติมข้อความในช่องว่าง คำตอบสั้นเป็นประโยค เป็นข้อความ เป็นแผนภูมิ

2. การดูจากผลงาน เช่น เรียงความ รายงานการวิจัย บันทึกประจำวัน รายงานการทดลอง บทละคร บทร้อยกรอง แฟ้มผลงาน เป็นต้น ผลงานจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นการนำความรู้ และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้เรียน

3. การปฏิบัติ ผู้สอนสามารถสังเกตการนำทักษะและความรู้ไปใช้โดยตรงในสถานการณ์ที่ให้ปฏิบัติจริง วิธีการนี้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินการปฏิบัติที่มีระเบียบข้อบังคับ เช่น การร้องเพลง ดนตรี พลศึกษา การได้วาที การกล่าวสุนทรพจน์ ละครเวที

4. การประเมินการ วิธีการนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิดของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูผลงาน หรือการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้กระบวนการคิดที่ผู้เรียนใช้วิธีการที่พบว่าครูผู้สอนใช้อยู่เป็นประจำในกระบวนการเรียนการสอน คือ การให้นักเรียนคิดค้น ๆ การตั้งคำถามให้

นักเรียนตอบ โดยครูจะเป็นผู้สังเกตวิธีการคิดของผู้เรียน วิธีการเช่นนี้เป็นกระบวนการที่จะให้ข้อมูลเพื่อการวินิจฉัย และเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหมาะกับการประเมินพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะนิสัย

จากแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถนำมาพิจารณากำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะทางภาษาได้ โดยการสังเกตผ่านพฤติกรรม การปฏิบัติต่างๆ เช่น การเล่าเรื่อง การให้คำชี้แจง การเล่าประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมต่างๆ การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม/บุคคล หากผลการเรียนรู้ที่ต้องการจากการเรียน คือ ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับ กฎเกณฑ์ของภาษา การใช้ภาษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินที่เหมาะสม คือ การใช้ข้อสอบ ซึ่งอาจเป็นแบบเลือกตอบ หรือให้สร้างคำตอบ

9. แหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ ดังนี้ (กรมวิชาการ.

2545 : 116-117)

1. ห้องสมุด เป็นแหล่งการเรียนรู้และเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้เรียนจะใช้ในการศึกษาค้นคว้า ใช้ในการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การจัดห้องวิชาการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดหรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา จะทำให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการเรียน และในปัจจุบันการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาความรู้มีความสำคัญมากขึ้น สถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาจัดไว้ให้เพียงพอ และอบรมให้มีผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทรัพยากรบุคคล เช่น ผู้ปกครอง และคนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาและภูมิปัญญาทางภาษา ภาษาถิ่น เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่างๆ ครูภาษาไทยควรจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งสามารถเชิญมาให้ความรู้ในโรงเรียน

3. สื่อการเรียนการสอน เป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ และเจตคติระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนที่เป็นผู้กระทำหรือใช้สื่อ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะกระบวนการ และความรู้สึกลึกซึ้งคิดต่าง ๆ บรรลุมาตรฐานของการเรียนรู้

10. ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนจำแนกตามลักษณะของสื่อที่นำไปใช้มี 5 ประเภท คือ

10.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้ระบบการพิมพ์ เช่น หนังสือเรียน คู่มือ หนังสือเสริมประสบการณ์ ฯลฯ

10.2 สื่อวัสดุอุปกรณ์ เป็นสิ่งสิ่งของต่าง ๆ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ กราฟ ฯลฯ

10.3 สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นสื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ภาพเลื่อน (slide) แถบเสียง แถบบันทึกภาพ สื่อประเภทอื่น ๆ อาทิ สื่อมัลติมีเดียฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

10.4 สื่อกิจกรรม เป็นสื่อประเภทวิธีการที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น เกม เพลง บทบาทสมมุติ แบบทดสอบ แผนการสอน ใบความรู้ ใบงาน ฯลฯ

10.5 สื่อบริบท เป็นสื่อที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิทยบริการหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ บุคคล ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปได้ว่าหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาไทยช่วงชั้นที่ 2 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการอ่านและการเขียน ดังนี้คือ สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น เข้าใจความหมายของคำ คำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ จับประเด็นสำคัญ แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดีความ สรุปความ นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจงการปฏิบัติงานและรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงฉบับที่ทักความรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง สนทนา ได้ตอบ พูด แสดงความรู้ ความคิด ความต้องการ พูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงาน ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียน การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ เข้าใจลักษณะคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์ ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิต สามารถแต่ง กาพย์และกลอนง่าย ๆ สามารถเล่านิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้านในถิ่น และมีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่านและ การเขียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

จันทรา ตันติพงสานุรักษ์ (2543 : 37) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้แตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ การเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า และจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทุกคน เพื่อความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน

สนอง อินละคร (2543 : 7) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4-6 คน ที่มีความสามารถ ใกล้เคียงกัน คือ มีนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2-4 คน และนักเรียนอ่อน 1 คน นักเรียนทุกคน เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน มีการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม ผลสำเร็จของนักเรียนแต่ละคนคือ ผลสำเร็จของกลุ่ม

กรมวิชาการ (2544 : 3) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเอง และสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

วัฒนาพร ระจับทุกษ์ (2545 : 174) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน

จากความหมายของการเรียนแบบร่วมมือดังกล่าว สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4 คน ใกล้เคียงความสามารถ ภายในกลุ่มมีทั้งคนเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยให้นักเรียนทำงานและช่วยเหลือกันในกลุ่มนักเรียน จะค้นหาความรู้ต่อตนเองและต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสมาชิกทุกคน ภายในกลุ่ม

2. วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ

ทิสนา แจมมณี (2545 : 202) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นวิธีการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนมากขึ้นซึ่งสามารถส่งผล ดังนี้

1. มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเอง และด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ
2. มุ่งช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่น ๆ

3. หลักการเรียนแบบร่วมมือ

ทิสนา แจมมณี (2545 : 205-206) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จเน้นความร่วมมือในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขัน อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีทั้งด้านจิตใจและสติปัญญา และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้น ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้น รวมทั้งได้ฝึกฝน พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ โดยมีหลักการ ดังนี้

1. การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (Positive Interdependence) โดยถือหลักที่ว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน
2. การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (Face to Face Interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ
3. การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (Individual Accountability)
4. การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางด้านสังคม (Social Skills) โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน
5. การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) ที่ใช้ในการทำงาน

กรมวิชาการ (2544 : 5-6) กล่าวถึงแนวทางที่สำคัญในการจัดการเรียนแบบร่วมมือคือ

1. มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาท

หน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน ครูสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในทางบวก มีหลายวิธี เช่น

1.1 การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม (แต่ละคนลงมือเรียนและต้องตั้งใจว่าสมาชิกคนอื่นเรียนรู้)

1.2 การกำหนดรางวัลร่วมกัน (ถ้าทุกคนทำได้ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนดให้)

1.3 การกำหนดให้ใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนอื่น ๆ ร่วมกัน (แต่ละคนจะได้วัสดุเพียง 1 ส่วนของทั้งหมดที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานกลุ่ม)

1.4 การกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่ม แต่ละคนจะมีบทบาทในกลุ่ม เช่น ผู้อ่าน ผู้ตรวจสอบ ผู้บันทึก ผู้ให้กำลังใจ ผู้จัดหาวัสดุ

2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม (Face to Face Primitive Interaction) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จโดยทำกิจกรรมต่อไปนี้

2.1 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.2 อธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง

3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ทำได้หลายวิธี เช่น

3.1 กำหนดหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มตามความเหมาะสม

3.2 ทดสอบรายบุคคล

3.3 สุ่มถามปากเปล่าสมาชิกในกลุ่ม หรือสุ่มตรวจงานของสมาชิกในกลุ่ม

3.4 สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่มของสมาชิก

3.5 กำหนดให้สมาชิก 1 คน ในกลุ่มเป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจของสมาชิก

เกี่ยวกับงานกลุ่ม

3.6 ให้นักเรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) ผู้เรียนควรได้รับการฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่

4.1 การทำความเข้าใจและไว้วางใจผู้อื่น

4.2 การสื่อสาร

4.3 การยอมรับและการช่วยเหลือกัน

4.4 การแก้ปัญหาการขัดแย้ง

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ผลงานของกลุ่มที่ได้จากกระบวนการกลุ่ม จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ สมาชิกต่างมีความสัมพันธ์และต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันในการที่จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

4. ความแตกต่างระหว่างการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบดั้งเดิม

ทิสนา แคมมลี (2545 : 209) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือและการเรียนแบบกลุ่มดั้งเดิม ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกันทุกคน สนใจการทำงานเท่า ๆ กับการทำงานของกลุ่ม การเรียนแบบดั้งเดิมไม่มีความรับผิดชอบร่วมกัน ภายในกลุ่ม
2. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายมี การแนะนำ ชมเชยในการทำงาน ในการเรียนแบบดั้งเดิม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มไม่ต้องรับผิดชอบ การทำงานของตัวเองเสมอไป
3. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกมีความสามารถต่างกัน การเรียนแบบดั้งเดิม สมาชิกมีความสามารถใกล้เคียงกัน
4. การเรียนแบบร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนบทบาทผู้นำภายในกลุ่ม ในการเรียนแบบ กลุ่มดั้งเดิม ผู้นำจะได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม
5. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกในกลุ่มมีการช่วยเหลือ สนับสนุน รับผิดชอบผล การเรียนของกลุ่มร่วมกัน การเรียนแบบดั้งเดิม อาจมีการแบ่งงานกันไปทำแล้วนำผลงานมารวมกัน
6. การเรียนแบบร่วมมือ มีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มใช้ความสามารถให้ เต็มที่ในการทำงาน และรักษาสัมพันธ์ภาพของสมาชิกภายในกลุ่ม การเรียนแบบเดิมมี จุดมุ่งหมายเพื่อทำงานให้สำเร็จเท่านั้น
7. การเรียนแบบร่วมมือ ได้รับการสอนทักษะทางสังคมในขณะที่ทำงานกลุ่มแต่การ เรียนแบบดั้งเดิมไม่เน้นทักษะนี้เท่าที่ควร
8. ในการเรียนแบบร่วมมือ ผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สังเกตการณ์ ทำงานของกลุ่ม การเรียนแบบเดิม ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานกันเอง
9. การเรียนแบบร่วมมือ ผู้สอนกำหนดวิธีการในการทำงานกลุ่ม การเรียนแบบ ดั้งเดิม ผู้สอนให้สมาชิกดำเนินการภายในกลุ่มกันเอง

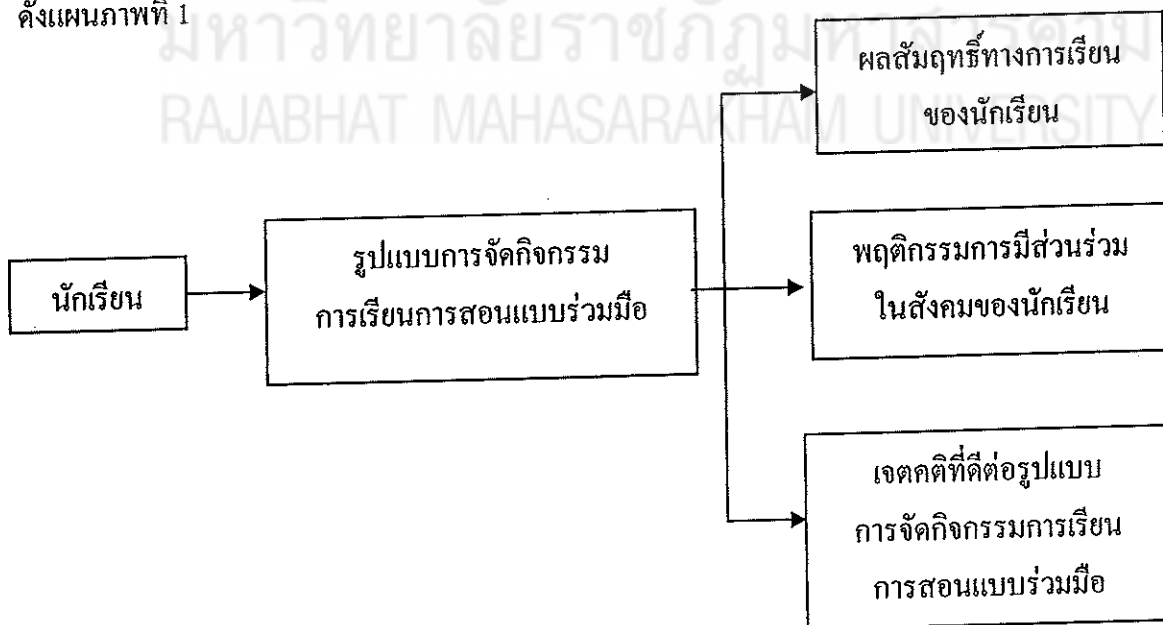
5. ความสำคัญและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

กรมวิชาการ (2544 : 4 - 22) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือว่าเป็นการสอนที่จะพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการและทักษะทางสังคม โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนร่วมกันทุกคนได้ โดยคำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้น สภาพการเรียนการสอนดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีมีความสุขในการเรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือยังเท่ากับเป็นการเตรียมนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือมีข้อดีหลายประการ ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของผู้เรียน
2. ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียน
3. ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
4. ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน
5. ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์หรือมุมมองกว้างขึ้น
7. ช่วยการปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น

และมีกรอบความคิดรวบยอดที่ประยุกต์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบความคิดรวบยอดการเรียนแบบร่วมมือ

6. กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

กรมวิชาการ (2544 : 22) ได้กล่าวถึงการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ มีขั้นตอนในการดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาวิชาที่จะสอนจากเอกสารหลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่สอน
3. วางแผนจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ กำหนดเป็นแผนการสอนได้ครบเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
4. จัดทำสื่อการเรียนการสอนและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้
 - 4.1 ใบแนะนำความรู้ที่ระบุแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างความรู้
 - 4.2 ใบมอบหมายงานที่ชี้แนะให้ผู้เรียนปฏิบัติกลุ่มตามรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันคิด ร่วมแก้ปัญหา และร่วมการเรียนรู้
 - 4.3 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.4 แบบประเมินการพัฒนาทักษะพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม 3 ด้าน คือ
 - 4.4.1 ด้านทักษะส่วนบุคคล
 - 4.4.2 ด้านทักษะปฏิสัมพันธ์กลุ่ม
 - 4.4.3 ด้านทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคม
 - 4.5 แบบประเมินเจตคติต่อการเรียนการสอนแบบร่วมมือ
5. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือตามแผนการสอนที่กำหนดไว้
6. ประเมินผลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ผล การพัฒนาปรับปรุงในแต่ละ

ขั้นตอนให้สมบูรณ์ขึ้น

วัฒนาพร ระวังบุทช์ (2545 : 174 - 175) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือไว้

5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม
 - 1.1 แบ่งกลุ่ม แนะนำระเบียบของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แจกจุดประสงค์และการจัดทำกิจกรรม
2. ขั้นสอน
 - 2.1 นำเข้าสู่บทเรียนแนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.1 ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่

ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม

3.2 ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม เช่น แบบ จิ๊กซอร์ (Jigsaw), ที.ที.ที (TGT) เอส.ที.เอ.ดี (STAD), ที.เอ.ไอ (TAI), จี.ไอ (G.I), แอล.ที (L.T) เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิคแต่ละครั้ง จะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนแต่ละเรื่อง ในการเรียนครั้งหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือหลาย ๆ เทคนิคประกอบกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ

ตรวจสอบถึงผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เรียน เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบความรู้

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ประเมินผลการทำงานกลุ่ม และร่วมกันพิจารณาจุดเด่นและจุดด้อยของผลงานและสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

7. กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิสนา แจมมณี (2545 : 202 - 207) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีหลายรูปแบบ ในแต่ละรูปแบบมีวิธีการดำเนินการหลัก ๆ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนของรูปลูกจิ๊กซอร์ (Jigsaw)

1.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

1.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน (เปรียบเสมือนได้ชิ้นส่วนของภาพตัดต่อคนละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกันตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.4 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลับไปสู่กลุ่มบ้านของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่นนี้ สมาชิกทุกคนก็จะได้เรียนรู้ภาพรวมของสาระทั้งหมด

1.5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มของเรารวมกัน (หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด ได้รับรางวัล

2. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบเอส.ที.เอ.ดี. (STAD) คำว่า “STAD” เป็นตัวย่อของ “Student Teams-Achievement Division” กระบวนการดำเนินการมีดังนี้

2.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

2.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระ และศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระอาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอน และเก็บคะแนนของตนไว้

2.3 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอด และนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ (Improvement Score) ซึ่งทำได้ดังนี้

2.3.1 คะแนนพื้นฐาน ได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยๆ หลายๆ ครั้ง ที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้

2.3.2 คะแนนที่ได้ ได้จากการนำคะแนนทดสอบครั้งสุดท้ายลบคะแนนพื้นฐาน

2.3.3 คะแนนพัฒนาการ ถ้าคะแนนที่ได้คือ

-11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 0

-1 ถึง -10 คะแนนพัฒนาการ = 10

1 ถึง 10 คะแนนพัฒนาการ = 20

+11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 30

2.4 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา นำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มรวมกัน เป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รางวัล

3. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที.เอ.ไอ. (TAI) คำว่า “TAI” มาจาก “Team-Assisted Individualization” ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

3.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

3.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน

3.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา จับคู่กันทำแบบฝึกหัด

3.3.1 ถ้าใครทำแบบฝึกหัดได้ 75% ขึ้นไป ให้ได้รับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้ายได้

3.3.2 ถ้ายังทำแบบฝึกหัดได้ไม่ถึง 75% ให้ทำแบบฝึกหัดซ่อม จนกระทั่งทำได้ แล้วจึงไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้าย

3.4. สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแต่ละคน นำคะแนนทดสอบรวบยอดมารวมกันเป็น คะแนนกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รับรางวัล

4. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ แอล.ที (L.T) “L.T” มาจากคำว่า “Learning Together” ซึ่งมีกระบวนการที่ง่ายไม่ซับซ้อน ดังนี้

4.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน

4.2 กลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน โดยกำหนดให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ช่วยกลุ่มในการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น

สมาชิกคนที่ 1 อ่านคำสั่ง

สมาชิกคนที่ 2 หาคำตอบ

สมาชิกคนที่ 3 หาคำตอบ

สมาชิกคนที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

4.3 กลุ่มสรุปคำตอบพร้อมกัน และส่งคำตอบนั้นเป็นผลงานกลุ่ม

4.4 ผลงานกลุ่มได้คะแนนเท่าไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนนั้นเท่ากัน

ทุกคน โดยกลุ่มย่อยแต่ละคนเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ช่วยกลุ่มทุกคน

5. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ จี.ไอ. (G.I) “G.I” คือ “Group Investigation” รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน

5.2 กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน โดย

5.2.1 แบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษาหาข้อมูลหรือคำตอบ

5.2.2 ในการเลือกเนื้อหา ควรให้ผู้เรียนอ่อนเป็นผู้เลือกก่อน

5.3 สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาข้อมูล/คำตอบมาให้กลุ่ม กลุ่มอภิปรายร่วมกันและสรุปผลการศึกษา

5.4 กลุ่มเสนอผลงานของกลุ่มต่อชั้นเรียน

6. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซี.ไอ.อาร์.ซี. (CIRC) รูปแบบ “CIRC” หรือ “Cooperative Integrated Reading And Composition” เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ รูปแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ

กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

6.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่าน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่ 2 คน หรือ 3 คน ทำกิจกรรมการอ่านแบบเรียนร่วมกัน

6.2 ครูจัดทีมใหม่โดยให้แต่ละทีมมีนักเรียนต่างระดับความสามารถอย่างน้อย 2 ระดับ ทีมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เขียนรายงาน แต่งความ ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบต่าง ๆ และมีการให้คะแนนผลงานของแต่ละทีม ทีมใดได้คะแนน 90% ขึ้นไป จะได้รับประกาศนียบัตรเป็น “ซูเปอร์ทีม” หากได้รับคะแนนตั้งแต่ 80 – 89% ก็จะได้รับรางวัลรองลงมา

6.3 ครูพบกลุ่มการอ่านประมาณวันละ 20 นาที แจงวัตถุประสงค์ในการอ่าน แนะนำคำศัพท์ใหม่ ๆ ทบทวนศัพท์เก่า ๆ ต่อจากนั้นครูจะกำหนดและแนะนำเรื่องที่อ่านแล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เช่น อ่านเรื่องในใจแล้วจับคู่อ่านออกเสียงให้เพื่อนฟังและช่วยกันแก้จุดบกพร่อง หรือครูอาจจะให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม วิเคราะห์ตัวละคร วิเคราะห์ปัญหา หรือทำนายว่าเรื่องจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

6.4 หลังจากกิจกรรมการอ่าน ครูนำการอภิปรายเรื่องที่อ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการอ่าน เช่น การจับประเด็นปัญหา การทำนาย เป็นต้น

6.5 นักเรียนรับการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ นักเรียนจะได้รับคะแนนเป็นทั้งรายบุคคลและทีม

6.6 นักเรียนได้รับการสอนและฝึกทักษะการอ่านสัปดาห์ละ 1 วัน เช่น ทักษะการจับใจความสำคัญ ทักษะการอ้างอิง ทักษะการใช้เหตุผล เป็นต้น

6.7 นักเรียนได้รับชุดการเรียนรู้การสอนเขียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อการเขียนได้ตามความสนใจนักเรียนช่วยกันวางแผนเขียนเรื่อง ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและในที่สุดตีพิมพ์ผลงานออกมา

6.8 นักเรียนได้รับการบ้านให้เลือกอ่านหนังสือที่สนใจ และเขียนรายงานเรื่องที่อ่านเป็นรายบุคคลโดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้าน โดยมีแบบฟอร์มการตรวจสอบให้

7. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบคอมเพล็กซ์ (Complex Instruction) รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดย เอลิซาเบท โคเฮน และคณะ (Elizabeth, Cohen and others) เป็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกับรูปแบบ จี.ไอ. เพียงแต่จะเน้นการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มมากกว่าการทำเป็นรายบุคคล นอกจากนี้งานที่ให้อีกมีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทักษะหลายประเภท และเน้นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการจัดงานให้เหมาะสมกับ

ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องค้นหาความสามารถเฉพาะทางของผู้เรียนที่อ่อน โคนั้น เชื่อว่าหากผู้เรียนได้รับรู้ว่าตนมีความถนัดในด้านใด จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วยรูปแบบนี้ไม่มีการใช้กลไกของการให้รางวัล เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ได้ออกแบบให้งานที่แต่ละบุคคลทำสามารถสนองตอบความสนใจของผู้เรียน และสามารถจูงใจผู้เรียนแต่ละคนอยู่แล้ว

8. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที.จี.ที. (TGT) ด้วยชื่อ “TGT” มาจาก “Team Games Tournament” ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

8.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

8.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน

8.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแยกย้ายกันเป็นตัวแทนกลุ่มไปแข่งขันกับกลุ่มอื่น โดยจัดกลุ่มแข่งขันตามความสามารถ คือ คนเก่งในกลุ่มบ้านของแต่ละกลุ่มไปรวมกัน คนอ่อนก็ไปรวมกับกลุ่มคนอ่อนของกลุ่มอื่น กลุ่มใหม่ที่รวมกันนี้ เรียกว่า กลุ่มแข่งขัน กำหนดให้มีสมาชิกกลุ่มละ 4 คน

8.4 สมาชิกในกลุ่มแข่งขัน เริ่มแข่งขันกันดังนี้

8.4.1 แข่งขันกันตอบคำถาม 10 คำถาม

8.4.2 สมาชิกคนแรกจับคำถามขึ้นมา 1 คำถาม และอ่านคำถามให้กลุ่มฟัง

8.4.3 ให้สมาชิกที่อยู่ซ้ายมือของผู้อ่านคำถามคนแรกตอบคำถามก่อน ต่อไปจึงให้คนถัดไปตอบจนครบ

8.4.4 ผู้อ่านคำถาม เปิดคำตอบ แล้วอ่านเฉลยคำตอบที่ถูกให้กลุ่มฟัง

8.4.5 ให้คะแนนคำตอบ ดังนี้

- 1) ผู้ตอบถูกเป็นคนแรกได้ 2 คะแนน ผู้ตอบถูกคนต่อไปได้ 1 คะแนน
- 2) ผู้ตอบถูกคนต่อไปได้ 1 คะแนน
- 3) ผู้ตอบผิดได้ 0 คะแนน

8.5 ต่อไปสมาชิกกลุ่มคนที่สองจับคำถามที่ 2 และเริ่มเล่นตามขั้นตอน ข-ก ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งหมดคำถาม

8.6 ทุกคนรวมคะแนนของตนเอง

8.6.1 ผู้ได้คะแนนสูงอันดับ 1 ได้โบนัส 10 คะแนน

8.6.2 ผู้ได้คะแนนสูงอันดับ 2 ได้โบนัส 8 คะแนน

8.6.3 ผู้ได้คะแนนสูงอันดับ 3 ได้โบนัส 5 คะแนน

8.6.4 ผู้ได้คะแนนสูงอันดับ 4 ได้โบนัส 4 คะแนน

8.7 เมื่อแข่งขันเสร็จแล้ว สมาชิกกลุ่มกลับไปกลุ่มบ้านของเรา แล้วนำคะแนนที่แต่ละคนได้รวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ที่ใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือดังกล่าวข้างต้น สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประชาสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น รูปแบบการเรียนการสอนที่กล่าวไว้นี้ล้วนเป็นรูปแบบที่น่าสนใจมีความแปลกใหม่และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ สามารถช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและมีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545 : 178) ได้กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแข่งขัน TGT (Team-Games-Tournament) ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในจุดประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่มผู้เรียนได้ศึกษาประเด็น หรือปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว หรือมีคำตอบถูกต้องชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษา ภูมิศาสตร์และทักษะการแผนที่ และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้

1. ครูนำเสนอบทเรียนหรือข้อความใหม่แก่ผู้เรียน โดยอาจจะนำเสนอด้วยสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ หรือใช้การอภิปรายทั้งห้องเรียน โดยครูเป็นผู้ดำเนินรายการ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียน โดยจัดละความสามารถและเพศ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย สมาชิก 4-5 คน (เรียกกลุ่มนี้ว่า Study Group หรือ Home Group) กลุ่มเหล่านี้จะศึกษาทบทวนเนื้อหาข้อความที่ครูนำเสนอ สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถสูงกว่าจะช่วยเหลือสมาชิกที่มีความสามารถน้อยกว่าเพื่อเตรียมกลุ่มสำหรับการแข่งขันในช่วงท้ายสัปดาห์หรือท้ายบทเรียน
3. จัดการแข่งขันโดยจัดโต๊ะแข่งขันและทีมแข่งขัน (Tournament Team) ที่มีตัวแทนของแต่ละกลุ่ม (ตามข้อ 2) ที่มีความสามารถใกล้เคียงมาร่วมแข่งขันกันตามรูปแบบและกติกาที่กำหนดข้อคำถามที่ใช้ในการแข่งขันจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว และมีการฝึกฝนเตรียมพร้อมในกลุ่มมาแล้ว ควรให้ทุกโต๊ะแข่งขันเริ่มแข่งขันพร้อมกัน
4. ให้ค่าคะแนนการแข่งขัน โดยให้จัดลำดับคะแนนผลการแข่งขันในแต่ละโต๊ะแล้วผู้เล่นจะกลับเข้ากลุ่มเดิม
5. นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล

สนอง อินละคร (2543 : 7 - 10) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนแบบการทำงานกลุ่มย่อย ซึ่งเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มแข่งขันตอบปัญหา (Team Games Tournament : TGT) เป็นวิธีสอนแบบร่วมมือ มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. ครูให้เนื้อหาใหม่ หรือให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาใหม่จากใบความรู้ เอกสาร ประกอบการเรียนการสอน หรือศึกษาจากสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ 4-6 คน เป็นนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 3-4 คน และนักเรียนอ่อน 1 คน แต่ละกลุ่มดำเนินการดังนี้
 - 2.1 เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
 - 2.2 แต่ละกลุ่มศึกษา ฝึกฝน และทำความเข้าใจเนื้อหาพร้อมกัน สมาชิกในกลุ่มต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยคนเก่งจะต้องช่วยเหลือคนอ่อน คนอ่อนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มหรือจากคนเก่ง
 - 2.3 เตรียมตัวแข่งขันตอบปัญหา
3. ดำเนินการแข่งขันตอบปัญหา โดยดำเนินการได้ 2 รูปแบบ คือ
 - 3.1 ตอบปัญหาพร้อมกันทุกคน ซึ่งดำเนินการดังนี้
 - 3.1.1 จัด โต๊ะตอบปัญหาเท่ากับจำนวนสมาชิกในกลุ่ม และจัดที่เก้าอี้นั่งให้เท่ากับจำนวนกลุ่ม ดังแผนภาพที่ 2

เก่ง	ปานกลาง	ปานกลาง	อ่อน
กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 1
กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 2
กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 3
กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 4

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือ

- 3.1.2 แจกของคำถามให้ทุก ๆ โต๊ะเป็นจำนวนเท่าของจำนวนคนที่ จะตอบปัญหา
- 3.1.3 นักเรียนสลับเปลี่ยนกันหยิบของคำถามทีละซอง (1 คำถาม) อ่านคำถาม แล้ววางไว้กลางโต๊ะ นักเรียนที่เหลือเป็นคนตอบ โดยเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ นักเรียนคนอ่านคำถามจะตรวจและให้คะแนน ดังนี้ คนตอบถูกคนที่ 1 ให้คะแนน 3 คะแนน คนตอบถูกคนที่

2 ให้ 2 คะแนน ตอบถูกคนที่ 3 ให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน หมุนเวียนกันอ่านคำถาม ตรวจสอบและให้คะแนนไปจนหมดข้อคำถาม

3.1.4 นักเรียนแต่ละคนนำคะแนนของตนเข้ากลุ่มเดิม รวมคะแนนเป็นคะแนนของกลุ่มหรือเฉลี่ยคะแนนเป็นคะแนนของแต่ละคนในกลุ่ม

3.2 ตอบปัญหาที่ละคน โดยการดำเนินการดังนี้

3.2.1 จัดโต๊ะและที่นั่งตอบปัญหาเท่ากับจำนวนกลุ่มของนักเรียน

3.2.2 ดำเนินการตอบปัญหาเป็นรอบ ๆ จนครบทุกคนในกลุ่ม

1) รอบที่ 1 นักเรียนอ่อนของแต่ละกลุ่มเข้าตอบปัญหาโดยนั่งที่โต๊ะที่จัดไว้แล้วจับของคำถาม ตอบคำถาม ตรวจสอบให้คะแนนซึ่งอาจใช้คำถามที่ข้อก็ได้

2) รอบที่ 2 นักเรียนปานกลางของแต่ละกลุ่มเข้าตอบปัญหา ดำเนินการเช่นเดียวกับรอบที่ 1

3) รอบสุดท้าย นักเรียนเก่งของแต่ละกลุ่มเข้าตอบปัญหา ดำเนินการแข่งขันเช่นเดียวกัน

3.2.3 แต่ละกลุ่มรวมคะแนนหรือเฉลี่ยคะแนน เป็นคะแนนของกลุ่มหรือของนักเรียนแต่ละคน

4. ประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลกลุ่มที่ได้คะแนนของกลุ่มหรือของนักเรียนแต่ละคน

4.1 กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ให้โบนัสอีก 5 คะแนน

4.2 กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือคะแนนเฉลี่ยรองลงมาให้โบนัสอีก 3 และ 1 ตามลำดับ จากขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือด้วยรูปแบบกลุ่มร่วมมือแข่งขัน ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนารูปแบบมาจากการเรียนแบบร่วมมือเป็นกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม ดังนั้น ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ

8. ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

ทิสนา แคมมณี (2545 : 206) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะการเรียนแบบร่วมมือ

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเอง ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกทักษะการบริหาร การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตจริงมากที่สุดวิธีหนึ่ง

2. เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตยฝึกการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ต่อเพื่อน สมาชิก ต่อผู้สอน ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

3. ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะผู้เรียนทุกคนได้ฝึกฝนการทำงานร่วมกันจนเกิดวินัยในตนเอง เกิดการยอมรับจากเพื่อน ผู้สอน และเกิดการยอมรับตนเอง และเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกลุ่มกับเพื่อน ๆ

4. ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งชั้นเรียนสูงขึ้น เข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเพื่อน

สนอง อินละคร (2543 : 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล
2. ผู้เรียนคำนึงถึงการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ร่วมมือกัน เนื่องจากผลงานของกลุ่มมีผลต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
3. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานมีปฏิสัมพันธ์ ยอมรับบุคคลอื่นภายในกลุ่มมากขึ้น
4. ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่นมากขึ้น
5. ผู้เรียนมีความนับถือตนเองมากขึ้น
6. ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น
7. ผู้เรียนมีทัศนคติต่อการเรียน
8. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในตนเอง ทั้งด้านความรู้ ความคิด การทำงานกลุ่ม การรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น กล่าวแสดงออกมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผลมีการช่วยเหลือกันเพื่อผลสำเร็จในการเรียนรู้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเองและบุคคลอื่น

9. บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

กรมวิชาการ (2544 : 17-21) ได้สรุปถึงบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่ใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ ดังนี้

1. จัดเตรียมการสอน
 - 1.1 แจงจุดประสงค์ให้ผู้เรียนทราบ ได้แก่ เนื้อหาและทักษะต่างๆ การปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียน
 - 1.2 ขนาดของกลุ่ม ได้แก่ การจับคู่ กลุ่ม 3-4 คน และระยะเวลา เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเรียนรู้

1.3 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม เพื่อความเหมาะสมซึ่งจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุความสำเร็จ เพราะครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มได้ดีที่สุด อาจจะเป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างกันด้านความสามารถ วัฒนธรรม เพศ หรือภูมิหลัง เป็นต้น

1.4 การจัดชั้นเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ต้องดำเนินการให้พร้อมก่อนที่ผู้เรียนจะเข้าชั้นเรียน เพื่อความสะดวกและมีระเบียบ และมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน

1.5 การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน

2. ชั้นเรียนทเรียน

2.1 ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

2.2 การอธิบายภาระงาน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน นอกจากนี้ถ้าสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบทเรียนที่เรียนผ่านมากับบทเรียนที่เรียนอยู่ และบทเรียนที่จะต้องเรียนต่อไปได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

2.3 การประเมินความสำเร็จ ผู้เรียนควรรู้วิธีการประเมินผลการทำงานกลุ่ม ผู้สอน และผู้เรียน อาจร่วมกันวางหลักเกณฑ์การประเมินผลความสำเร็จได้

2.4 การเสริมสร้างความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการปฏิบัติงานตลอดเวลา

2.5 การระงับพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา ผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมระงับพฤติกรรมต่าง ๆ ทางสังคมที่ต้องการในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการส่งเสริมให้รู้จักใช้ทักษะต่าง ๆ

3. ขั้นตอนการกำกับดูแลและการสอน ผู้สอนมีหน้าที่ดูแลผู้เรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

3.1 พฤติกรรมของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนร่วมทำกิจกรรม ผู้สอนต้องสังเกตความก้าวหน้าของผู้เรียน กระตุ้นผู้เรียนช่วยกันปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ผู้สอนควรรู้ว่าเมื่อใดควรช่วยเหลือผู้เรียน บางครั้งผู้เรียนอาจมีบทบาทในการช่วยผู้สอนกำกับ ดูแลพฤติกรรมของเพื่อนด้วย

3.2 ผู้สอนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ คือ แนะนำการเรียนทั่ว ๆ ไป และสอนทักษะการให้ความร่วมมือ

4. ขั้นตอนการประเมินผลงานและกระบวนการในการทำงาน

4.1 ประเมินผลงานด้านวิชาการ ได้แก่ ประเมินผลความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง อาจใช้วิธีการตอบคำถาม การอภิปรายเพื่อหาข้อแก้ไข การทดสอบย่อย

4.2 การประเมินผลด้านสังคม เป็นการประเมินผลเพื่อให้รู้ว่า สมาชิกของกลุ่ม ได้ใช้ทักษะทางสังคมอะไรบ้างและอย่างไร

กรมสามัญศึกษา (2544 : 62-64) ได้สรุปถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแบบร่วมมือ ดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่ม (ประมาณ 2-6 คนต่อกลุ่ม) และลักษณะของกลุ่มซึ่งควร เป็นกลุ่มที่ความสามารถ (ผู้ที่เรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน)

2. ดูแลการจัดลักษณะการนั่งของสมาชิกกลุ่มให้สะดวกที่จะทำงานร่วมกัน ง่ายต่อการ สังเกตและติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม

3. ชี้แจงกรอบกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน

4. สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกำหนดหน้าที่ รับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม

5. เป็นที่ปรึกษาของทุกกลุ่มย่อย และคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของ กลุ่มและสมาชิก

6. ยกย่องเมื่อผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รางวัล คำชมเชยในลักษณะกลุ่ม

7. กำหนดว่าผู้เรียนควรทำงานร่วมกันแบบกลุ่มนานเพียงใด

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่กล่าวมาแล้วนั้นจะช่วย ให้ครูรู้จักวางแผนการสอน การเตรียมการ การเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความสามารถของ ผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่ง ครูจะเลือกเอาเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่สอน ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนนั้นอาจจะใช้เทคนิคการสอนในเครือข่ายของการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือได้หลายเทคนิค นอกจากนั้นยังสามารถนำไปใช้แทรกกับวิธีการสอนแบบอื่น ได้อีกด้วย แต่ครูควรจะมีการนำเข้าสู่บทเรียนก่อนที่จะเริ่มกิจกรรม และเมื่อเสร็จกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ควรมีการสรุปเรื่องที่เรียนด้วย นอกจากนั้นครูควรได้เตรียมทำใบงานหรือแบบฝึกและใบความรู้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ประสบผลอย่างมีประสิทธิภาพ ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI (Team-Assisted Individualization)

การเขียนสะกดคำ

การเขียนสะกดคำนับว่าเป็นทักษะการเขียนที่สำคัญมาก ครูผู้สอนทุกคนควรจะได้ฝึกฝนให้นักเรียนเขียนและอ่านสะกดคำได้ถูกต้อง เพราะถ้านักเรียนสามารถสะกดคำ อ่านออกเขียนได้ถูกต้องก็จะทำให้นักเรียน เรียนวิชาอื่นได้ดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเขียนสะกดคำไว้ ดังนี้

จรรยาธน์ กางกั้น (2531 : 11) ให้ความหมายของการสะกดคำว่า การสะกดคำคือการถ่ายทอดเป็นภาษาเขียน โดยครูผู้สอนให้นักเรียนรู้จักกฎเกณฑ์ในการเรียงลำดับ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา และถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 เพื่อออกเสียงให้ชัดเจน เขียนคำให้ถูกต้อง และมีความหมาย สามารถสื่อสารกันได้ง่าย เข้าใจสังคมหรือธรรมชาติของผู้ใช้ภาษาเหล่านั้น

วชิระ จันทาโทอ่อน (2532 : 27) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำ คือ ความสามารถในการเขียนคำเรียงลำดับ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด ได้ถูกต้องและสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ประโยชน์ได้

บันลือ พฤษะวัน (2533 : 26-27) แนะนำการสอนเขียนไทยเบื้องต้นที่เหมาะสมกับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการให้ออกเสียงโดยการผสมคำอ่านจึงลงมือเขียน โดยให้ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน เด็กไม่เบื่อหน่าย เด็กประสบความสำเร็จมีกำลังใจที่จะเขียนนับว่าเป็นการเริ่มเรียนที่ดี

วรรณิ โสมประbour (2537 : 156) ได้ให้ความหมายของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำ หมายถึง วิธีเขียนคำโดยเรียงลำดับตัวอักษรภายในคำหนึ่ง ๆ เพื่อออกเสียงได้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ตามที่ผู้เขียนต้องการ

วีระศักดิ์ ปัตตลาโพธิ์ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำ คือ การเรียง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ให้เป็นคำที่มีความหมายถูกต้องตาม

ปิยาภรณ์ สร้อยระย้า (2547 : 12) ได้ให้ความหมายของการเขียนสะกดคำไว้ดังนี้ การเขียนสะกดคำ คือ วิธีเขียนคำเรียงลำดับ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ให้เป็นคำที่ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน 2525 เพื่อให้ผู้เรียนออกเสียงได้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากความหมายของการเขียนสะกดคำดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนสะกดคำ หมายถึง การเขียนคำโดยการเรียงลำดับ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เพื่อให้ได้คำที่ถูกต้องตามหลักพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน 2525 และสามารถนำคำเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

มาตราตัวสะกด

มาตราตัวสะกด หมายถึง พยัญชนะที่ประสมข้างหลังพยางค์หรือคำ ซึ่งมาตราตัวสะกดในภาษาไทยมี 9 มาตรา คือ แม่ ก กา แม่ กก แม่ กง แม่ กค แม่ กน แม่ กบ แม่ กม แม่ เกย และแม่ เกอว ใน 9 มาตรา จะมีอยู่ 4 มาตรา ที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ซึ่งได้แก่ แม่ กก แม่ กค แม่ กน และแม่ กบ

แม่ กค คือ พยางค์ที่ออกเสียงเหมือนมีตัว “ค” สะกด มีตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราทั้งหมด 25 ตัว คือ จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ต ถ ท ธ ศ ษ ส ฌ ติ ธิ ฑู ฐร ทร ทร รด (ตัว ฌ และ ฌ เป็นตัวสะกดที่ไม่มีใช้เป็นสามัญ) เช่น โอกาส ตรวจ อำนาจ ปรากฏ ญาติ ครูฯ พัฒนา อนุญาต รด โอวาท ประกาศ ขอโทษ เป็นต้น

แม่ กบ คือ พยางค์ที่ออกเสียงเหมือนมีตัว “บ” สะกด มีตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราทั้งหมด 4 ตัว คือ ป ฟ พ ภ เช่น กราบรูปภาพ เคารพ ยีราฟ มีลาภ อพยพ โลก เป็นต้น

แม่ กน คือ พยางค์ที่ออกเสียงเหมือนมีตัว “น” สะกด ตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราทั้งหมด 5 ตัว คือ ญ ณ ร ล พ เช่น เทียน บำเพ็ญ พยาบาล บุญคุณ ทหาร อาหาร บันดาล สัจญาณ พุทบอล ปลาฉาบ ปฏิญาณ อาหาร เป็นต้น

แม่ กก คือ พยางค์ที่ออกเสียงเหมือนมีตัว “ก” สะกด มีตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราทั้งหมด 5 ตัว คือ ข ค ฌ เวลาอ่านจะออกเสียงเหมือนมี “ก” สะกด เช่น ปลาหมึก บริจาค พรรคพวก สมักร ประโยค เมฆ วิหค เชื้อโรค พญานาค ประมุข

การเขียนสะกดคำ เป็นปัญหาที่สำคัญของนักเรียนและครูสอนภาษาไทยเป็นอย่างมาก และจากการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเขียนสะกดคำผิด มีดังนี้

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเขียนสะกดคำผิด คือ การละเลย ไม่ตระหนักในความสำคัญของการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง ขาดการสังเกตจนทำให้ใช้แนวเทียบผิด ซึ่งการสังเกตจะช่วยให้สรุปหลักเกณฑ์ในการสะกดคำให้ถูกต้องได้

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538 : 54) ได้กล่าวถึงปัญหาของการเขียนว่า ปัญหาของการเขียนสะกด ส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสะกดการันต์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาส่วนมากยังเขียนสะกดการันต์ผิดพลาด สาเหตุเพราะเด็กไม่ได้รับการฝึกเขียนสะกดคำอย่างถูกวิธีและเพียงพอ ฉะนั้นครูควรจัดกิจกรรมในการสอนเขียนสะกดคำให้นักเรียนเกิดความรู้และสนุกสนาน มีทัศนคติที่ดีต่อ วิชาภาษาไทย โดยการจัดทำแบบฝึกสะกดคำยากที่น่าสนใจและช่วยให้นักเรียนอยากเรียน

ศรียา นิยมธรรม (2520 : 160-161) ได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับสาเหตุที่เด็กสะกดผิด โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. การสะกดผิดเพราะความเลินเล่อ นักเรียนหลายคนที่ขาดความเอาใจใส่ เรื่องการสะกดตัวการ์นต์ ทำให้เขียนสะกดผิดมากทั้ง ๆ ที่อาจเป็นคนมีทักษะด้านอื่น ๆ ดีก็ตามนักเรียนเขียนเลินเล่อมี 2 ประเภทคือ

1.1 เด็กที่เขียนเลินเล่อและอ่านไม่เก่ง เด็กที่อ่านหนังสือไม่เก่งส่วนมากจะเขียนหนังสือไม่เก่งด้วย ทั้งนี้เพราะความเลินเล่อไม่ระมัดระวัง เป็นสาเหตุให้ขาดความชำนาญทั้ง 2 ด้าน

1.2 เด็กที่เขียนเลินเล่อแต่อ่านเก่ง เป็นเพราะเด็กพวกนี้มีความคิดที่ต้องการติดต่อกับผู้อื่นอยู่มากและต้องการแสดงความคิดเห็นของตัวเองอย่างรวดเร็วที่สุด จึงไม่ไ้ระมัดระวังเรื่องการสะกดตัวการ์นต์ เป็นสาเหตุให้เขียนผิด

2. เด็กไม่ชอบอ่านหนังสือ เด็กพวกนี้มักเขียนสะกดการ์นต์ผิดเพราะขาดการสังเกตและขาดประสบการณ์

3. เด็กที่แยกเสียงได้ไม่ดี หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการจำแนกเสียง ได้ต่ำหรือมีความบกพร่อง มีปัญหาในการฟัง ดังนั้นเมื่อฟังผิดก็เขียนผิด

4. เด็กที่สายตาไม่ดี เนื่องจากการเขียนหนังสือไทยไม่ได้เป็นไปตามกฎการออกเสียงเท่านั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความจำเป็นด้านสายตามาประกอบ ถ้าเด็กคนใดสายตาไม่เคยมีการสังเกต จำด้วยสายตามาประกอบก็จะเขียนผิดได้ง่าย

กรณีการ์ พวงเกษม (2532 : 2) ได้กล่าวถึงปัญหาและข้อบกพร่องจากการเขียนสะกดคำผิด ว่ามีรูปแบบในการเขียนสะกดคำผิด ดังนี้

1. เขียนผิดที่พยัญชนะ
2. การตัดเติมสระ สระเปลี่ยนรูป การเขียนสระผิด การเขียนสระเสียงสั้น เสียงยาว สลับกัน เขียนคำที่ประวิสรรชนีย์ สระประสมเขียนผิด
3. ใช้วรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง
4. ใช้ตัวสะกดผิดที่ ใช้ตัวการ์นต์ผิด เขียนคำที่มาจากภาษาอื่นผิด เขียนผิดโดยแทนเสียงให้สั้นลงหรือยืดยาวออก เขียนคำที่ใช้ ร ล ว ควบกล้าผิดที่ สระ ไอ โอ และ อัย เขียนคำที่ใช้อักษรนำผิด

สุชาติา ขาทอง (2543 : 76-77) ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้คำที่เกี่ยวกับการใช้ตัวสะกดการ์นต์ผิด มีดังนี้

1. การใช้พยัญชนะต้นผิด
2. การใช้สระผิด
3. การใช้พยัญชนะตัวสะกดการ์นต์ผิด

4. การใช้วรรณยุกต์ผิด

5. การใช้พยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกดผิด

ทัศนีย์ สุขเมธิ (2534 : 156-157) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนสะกดคำยากไว้ดังนี้

1. ครูชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสอนสะกดคำยากเพื่อให้นักเรียนรู้จักเขียนสะกดคำนี้ได้ถูกต้อง
2. การสอนต้องสอนให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนในรูปแบบต่าง ๆ
3. การสอนสะกดคำยาก ควรทำบ่อย ๆ เพื่อทดสอบการเขียนสะกดคำกรณัต์ของนักเรียนให้ถูกต้อง โดยครูอาจใช้เวลาว่างตอนต้นชั่วโมงหรือตอนท้ายชั่วโมงในรายวิชาภาษาไทย ประมาณ 4 นาที เขียนคำยากและนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องนี้ครูควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ
4. ควรให้นักเรียนเขียนเป็นคำ ๆ บ้าง เป็นข้อความบ้าง คำที่นักเรียนสะกดผิด เสนอให้นักเรียนรู้จักสังเกตรูปคำและรู้จักเกณฑ์การเขียนด้วย
5. ควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการใช้พจนานุกรมอยู่เสมอ ก่อนอื่นครูควรสอนวิธีใช้พจนานุกรมที่ถูกต้องด้วย
6. กิจกรรมเสนอแนะการเขียนสะกดคำยาก ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางแก่ผู้สอน
 - 6.1 แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มหรือเป็นแถวแล้วจัดให้มีการแข่งขันสะกดคำยากขึ้นบนกระดานดำหรือแบ่งกลุ่มรวบรวมคำยากก็ได้
 - 6.2 ให้นักเรียนรวบรวมคำศัพท์ไว้ในสมุด
 - 6.3 ครูบอกให้นักเรียนเขียนคำยาก แล้วตรวจด้วยบัตรคำ หรือพจนานุกรมประกอบ
 - 6.4 ครูเขียนคำยากลงบนกระดานดำ มีทั้งคำที่เขียนถูกและเขียนผิดแล้วให้นักเรียนแก้คำคำผิดให้ถูกต้อง
 - 6.5 ครูแต่งประโยคหรือข้อความสั้น ๆ ที่มีคำยากทั้งที่เขียนถูกและผิดแล้วให้นักเรียนแก้คำผิดให้ถูกต้อง
 - 6.6 ครูกำหนด พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ไว้ชุดหนึ่งแล้วให้นักเรียนแต่งคำศัพท์โดยใช้ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
 - 6.7 หลังจากครูสอนภาษาไทยในเรื่องต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนรวบรวมคำศัพท์ทำบัญชีไว้ในเรื่องนั้น ๆ
 - 6.8 ครูให้นักเรียนเขียนรายงาน โดยรวบรวมคำที่มักเขียนผิด
 - 6.9 ครูนำหลักเกณฑ์การเขียนสะกดคำ มาแต่งเป็นประพันธ์เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย

6.10 ครูและนักเรียนช่วยกันรวบรวมคำที่มักจะสะกดผิดเข้าเป็นหมู่แล้วแต่งเป็นคำประพันธ์สั้น ๆ เพื่อสะดวกในการจดจำ

วรรณิ โสมประยูร (2537 : 157) ได้ศึกษาลักษณะคำยาก ซึ่งเป็นคำที่นักเรียนส่วนมากเขียนผิดนั้น สาเหตุที่เขียนผิดสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับคำผิด โดยเห็นแบบอย่างที่จะกคคำผิด
2. นักเรียนไม่รู้หลักภาษา เช่น ไม่รู้จักประวิสรรชนีย์ เป็นต้น
3. นักเรียนไม่ทราบความหมาย เพราะคำไทยมีคำพ้องเสียง
4. นักเรียนฟังไม่ชัด เพราะคำไทยมีคำควบกล้ำ เช่น กวาด ครอง คลอง กรอง กลอง
5. นักเรียนไม่สามารถถ่ายถอดคำตามเสียงของคำที่มาจากภาษาอังกฤษ ซึ่งเขียนแตกต่างได้ เช่น ซอเล็ก ค็อกเตอร์ แท๊กซี่

6. นักเรียนใช้คำที่มี ร ล ไม่ถูก เช่น ราว – ลาว ราด – ลาด

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนมีปัญหาในการเขียนสะกดคำ เนื่องจากนักเรียนไม่สนใจต่อการเรียนสะกดคำและวิธีสอนของครูไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ครูไม่เตรียมการสอน เด็กไม่ได้รับการสอนสะกดคำที่ถูกต้องทำให้เสียเวลากับการเรียน โดยไม่รู้วิธีการเขียนสะกดคำจากปัญหาที่กล่าวมาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัญหาการเรียนสะกดคำผิด ขึ้นอยู่กับตัว ครูผู้สอน ตัวผู้เรียนและเทคนิควิธีการสอนของครู ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้เป็นสำคัญ

ชุดสื่อประสม

สื่อเป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้วันนั้นจะต้องมีการใช้สื่อที่หลากหลายมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันแต่ละครั้ง ชุดสื่อประสมเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพ

1. ประวัติความเป็นมาของชุดสื่อประสม

ชุดสื่อประสม เกิดขึ้นครั้งแรกในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1930 โดย เดวิด สแตนฟีลด์ (Mr. David Stanfield) Ontario Institute for Studies in Education ได้คิดกล่องอเนกประสงค์ ขึ้นใช้กับนักเรียน โดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การสอนอันมีพื้นฐานและประสบการณ์จากการเรียนรู้ในเรื่องการสอนสำเร็จรูป (Perception Bag, Audiovisual Jude Box และ Eco Box กล่องการสอนเหล่านี้ รวมเรียกว่า The 1930s Multi-Media Kit ปราบกฏว่าเป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ๆ ถึงกับเรียกว่า กล่องวิเศษและต่อมาได้พัฒนาเป็นชุดการสอน

ระบบการผลิตชุดการสอนในประเทศไทย ได้พัฒนาขึ้นในปีการศึกษา 2516

การโตศทัศนวัสดุ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ทำการทดลองสอนในวิชา “เทคโนโลยีและการศึกษาร่วมสมัย” และต่อมามีการอบรมหลายแห่ง กล่าวคือ ที่มหาวิทาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. 2523 : 123) จนกระทั่งในปัจจุบัน ได้มีการผลิตชุดการสอนอย่างแพร่หลายในวงการศึกษาคูชุดการสอนจึงกลายเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากันอย่างแพร่หลายและกว้างขวาง

2. หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดสื่อประสม

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักการและทฤษฎีชุดสื่อประสมและชุดสื่อประสม ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 199-200) ได้กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดสื่อประสม ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยหลักดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุดสื่อประสมที่เป็นสื่อและกิจกรรมการเรียน จัดทำขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการนำมาใช้ในการจัดทำและการใช้ชุดสื่อประสม

2. หลักการเกี่ยวกับสื่อประสม หมายถึง การใช้สื่อหลายๆ อย่างที่เสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ มาใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียน ทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากสื่ออย่างเหมาะสม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ ชุดสื่อประสมเป็นสื่อการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในการเรียน สามารถรู้ถึงผลการเรียน และเรียนตามความสามารถของตนเอง

4. หลักการวิเคราะห์ระบบ ชุดสื่อประสมจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองสอน ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้ จึงนำออกใช้และเผยแพร่กิจกรรมการเรียนการสอนได้ดำเนินไปได้ด้วยความสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

5. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม ชุดสื่อประสมเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น มีโอกาสใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ส่งเสริมและฝึกฝนทักษะการสื่อสารมากขึ้น ตลอดจนเคารพและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น อันเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย

จริยา เหนียนเฉลย (2546 : 113) กล่าวว่า สื่อประสม เป็นการนำสื่อการสอนหลายอย่างหรือมากกว่า 2 ชนิดขึ้นไป มาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในเวลาเดียวกัน และมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบาย

ข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2546 : 36) กล่าวว่า สื่อประสม เป็นการนำสื่อหลาย ๆ ประเภทมาใช้ร่วมกันทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา ปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ร่วมด้วยเพื่อการผลิตหรือการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเสนอข้อมูล ทั้งตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์และเสียง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างสื่อประสมได้ยึดหลักการทฤษฎีการศึกษาหลายอย่าง เช่น ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการใช้สื่อการเรียนการสอน กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น ดังนั้นการที่จะสร้างสื่อประสมจึงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. แนวคิดที่นำไปสู่การพัฒนาชุดสื่อประสม

แนวคิดที่นำไปสู่การพัฒนาชุดสื่อประสมนี้ได้พัฒนามาจากการผลิตสื่อประสมหรือที่รู้จักกันในรูปของชุดการสอน ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนะแนวความคิดไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 119-120) เสนอแนวคิดที่นำไปสู่การผลิตสื่อประสมหรือชุดการสอน 5 แนวคิด ดังนี้

1. การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจ ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความแตกต่างปลีกย่อยอื่นๆ ดังนั้นในการนำหลักความแตกต่างเหล่านี้มาใช้ในระบบการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนอิสระในการเรียนตาม สติปัญญา ความสามารถและความสนใจ โดยที่ครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม ปัจจุบันได้มีการทดลองและวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนรายบุคคลอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษา จนเป็นที่ยอมรับว่า การสอนวิธีนี้กำลังก้าวหน้าไกลออกไป โดยมีเทคโนโลยีการศึกษาใหม่ๆ เป็นเครื่องช่วยในการสอนรายบุคคล ให้ดำเนินไปตามจุดหมายปลายทาง

2. ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากเดิม ที่เคยยึด “ครู” เป็นแหล่งความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยแหล่งความรู้จากสื่อการสอนต่างๆ ที่ประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการนำสื่อการสอนมาใช้จะต้องจัดให้ตรงเนื้อหาและประสบการณ์ ตามหน่วยการสอนของวิชาต่างๆ โดยนิยมจัดในรูปแบบของชุดสื่อประสมหรือชุด

การสอน การเรียนด้วยวิธีนี้ครูจะถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเพียงหนึ่งในสามของความรู้ทั้งหมด ส่วนสองในสาม ผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองจากสื่อที่ผู้เรียนเตรียมไว้ให้ในรูปของสื่อประสม และที่ผู้สอนชี้แหล่งหรือชี้ทางให้

3. การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ได้เปลี่ยนแปลงและขยายตัวออกไป สื่อการสอนซึ่งคลุม ถึงการใช้สิ่งสิ้นเปลือง วัสดุ เครื่องมือต่างๆ การผลิตและการใช้สื่อประสม มักออกมาในรูปแบบต่างคน ต่างผลิต ต่างคนต่างใช้ มิได้มีการจัดระบบการใช้สื่อประสมอย่างบูรณาการให้เหมาะสมและใช้ เป็นแหล่งความรู้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษาอยู่ตลอดเวลา แนวโน้มใหม่จึงเป็นการผลิต

4. สื่อการสอนแบบประสม ให้เป็นชุดสื่อประสม หรือชุดการสอนอันมีผลต่อการ ใช้ของครู คือเปลี่ยนจากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” คือ ครูเป็นผู้หยิบใช้อุปกรณ์ต่างๆ มาเป็น การใช้สื่อการสอน “เพื่อช่วยนักเรียน” คือ ให้นักเรียน ได้หยิบฉวยและใช้สื่อประสมต่างๆ ด้วยตัว นักเรียนเอง โดยอยู่ในรูปชุดสื่อประสมหรือชุดการสอน

5. ปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับ สภาพแวดล้อม แต่ก่อนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนมีลักษณะเดียว คือ ครูเป็น ผู้นำนักเรียนเป็นผู้ตาม ครูมิได้เปิด โอกาสให้นักเรียน ส่วนใหญ่มักจะถามครู นักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครู มากกว่าครูเอาใจนักเรียน จึงปรากฏอยู่บ่อยๆ ว่า ครูวิจารณ์หรือพูดเยาะเย้ยนักเรียนในชั้น โดยเฉพาะ กรณีที่นักเรียนตอบไม่ถูกต้องตามใจครูชอบ หรือทำอะไรผิดพลาด แต่นักเรียนทำอะไรดีควรแก่การ ชมเชย ครูจะนิ่งเฉยเสีย ดังนั้นนักเรียนไทยส่วนใหญ่จึงพกเอาประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจเมื่อเติบโต ขึ้น ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนในห้องเรียนนั้นแทบไม่มีเลย เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ชอบให้นักเรียนคุยกัน นักเรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกฝนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และเคารพ ความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อเติบโตขึ้นจึงทำงานร่วมกันไม่ได้ นอกจากนี้ ปฏิกริยาระหว่างนักเรียน กับสภาพแวดล้อมก็มักเป็นชอล์กและกระดานดำ หรือแบบเรียนในห้องเรียน ครูไม่เคยพานักเรียน ออกไปสู่สภาพนอกห้องเรียน การเรียนการสอนจึงจัดอยู่เพียงในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ แนวโน้ม ในปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิด โอกาสให้เด็กได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม จึงเป็นแนวความคิดทาง พฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อออกมาในรูปแบบของชุดสื่อประสม

6. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ได้นำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ โดยจัด สภาพการณ์ออกมาเป็นการสอนแบบ โปรแกรม ซึ่งหมายถึงระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ นักเรียน

6.1 ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.2 รู้ถึงการตัดสินใจหรือการทำงานของตนเอง ว่าถูกหรือผิดอย่างไร

6.3 มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต

6.4 ค่อยเรียนรู้ไปที่ละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเอง โดยไม่ต้องมีใครบังคับ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ อาจจะมีเครื่องช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทาง โดยการจัดการสอนแบบ โปรแกรมในรูปกระบวนการและการใช้ชุดสื่อประสมหรือชุดการสอนเป็นเครื่องช่วยที่สำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าว จึงทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปของชุดสื่อประสมหรือชุดการสอน และต่อมาได้พัฒนาเป็นชุดสื่อประสมขึ้นดังกล่าว

4. ประเภทของชุดสื่อประสม

ได้มีนักวิชาการแบ่งประเภทของชุดสื่อประสมไว้ ดังนี้

ชุดสื่อประสมสามารถจำแนกตามจุดมุ่งหมาย ได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 23)

1. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่าง สื่อประเภทนี้มักจัดอยู่ในรูปของสื่อหลายชิ้นมาอยู่รวมกัน ได้หลายเรื่อง เรียกว่า “ชุดอุปกรณ์” เช่น ชุดอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ใช้สอนสภาพความสมดุล ใช้สอนสภาพอากาศ ลมและทิศทางการลม เป็นต้น

2. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง สื่อประสมประเภทนี้มักจัดอยู่ในรูปสื่อหลายชนิดมารวมกัน แต่สอนได้เพียงเรื่องเดียว เรียกว่า “ชุดสื่อประสม” เช่น ชุดสื่อประสมเรื่องอาหารหลัก 5 หมู่ จะนำไปสอนเรื่อง การเจริญเติบโตของพืชไม่ได้

ชัยขงศ์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 117-118) ได้แบ่งประเภทของชุดสื่อประสมหรือชุดการสอนออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระ การสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลง และให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทนชุดการสอนแบบบรรยายนี้ใช้ในการฝึกอบรม

2. แบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมกลุ่ม เช่น ในการสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3. ชุดการสอนเอกัตภาพ หรือชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนใน โรงเรียน หรือที่บ้านก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ได้ตามความสามารถ และส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่น ต่างเวลากัน โดยมุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าห้องเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภทพิมพ์

รายการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา
 ประหยัด จีระวรพงษ์ (2522 : 2536) ได้แบ่งประเภทของสื่อประสมไว้เป็น

2 ประเภท คือ

1. สื่อประสมแบบชุดอุปกรณ์ (Multimedia Kits or Multimedia Packages)

เป็นสื่อประสมที่รวบรวมวัสดุอุปกรณ์บางอย่าง เพื่อการสอนกิจกรรมอย่างหนึ่ง วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้
 คือ จุลสาร แบบทดสอบด้วยตนเอง สไลด์ แถบเสียง และเอกสารการเรียนรู้

2. สื่อประสมแบบเสนอสนอง (Multimedia Presentation) เป็นชุดสื่อประสมนำ

สื่อหลาย ๆ อย่างมาเสนอพร้อม ๆ กันกับสไลด์ ภาพยนตร์ ภาพชุด ควบคู่ไปกับการเปิดแถบเสียง
 สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของชุดสื่อประสมนั้นขึ้นอยู่กับว่าเราจะใช้เกณฑ์ใดใน
 การจำแนกเพื่อให้เห็นข้อแตกต่างของชุดสื่อประสมแต่ละประเภทที่แบ่งออก ได้อย่างชัดเจน

5. เกณฑ์ในการเลือกหรือผลิตสื่อประสม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 23) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการ
 พิจารณาเลือกหรือผลิตสื่อประสม ดังนี้

1. สื่อที่เลือกหรือผลิตต้องตอบสนองตามจุดมุ่งหมายได้อย่างแท้จริง

2. ในการผลิตสื่อประสมต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ได้ชัดเจนและเขียน

เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

3. คู่มือการใช้สื่อประสมต้องมีการอธิบาย คำแนะนำการใช้อย่างชัดเจน เปิด
 โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้บันทึกข้อสังเกตต่าง ๆ ได้ตอบคำถามและซักถามปัญหา
 ต่างๆ ที่สนใจ

4. สื่อที่เลือกใช้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาโดยพิจารณาจากคำถาม

ต่อไปนี้

4.1 สื่อนั้นต้องตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้หรือไม่

4.2 สื่อนั้นมีเทคนิคต่าง ๆ ที่เร้าความสนใจหรือไม่

4.3 ถ้าสื่อนั้นเป็นภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ การลำดับเรื่องและเทคนิค การตัดต่อ

ทำได้ดีหรือไม่ นักเรียนสามารถติดตามเนื้อหาของเรื่องได้มากน้อยเพียงใด

5. ควรเลือกใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท ทั้งภาพและเสียง ตลอดจนนักเรียนมีโอกาส
 สัมผัสด้วยมือ เพราะอวัยวะรับสัมผัสสิ่งเร้าหลายทาง การเรียนรู้เพิ่มพูนมากขึ้น

6. การใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด ควรใช้สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมซึ่งกันและกัน และต้อง
 แน่ใจว่าสื่อชนิดหนึ่งจะไม่ขัดขวางการเรียนรู้จากสื่อชนิดหนึ่ง

7. สื่อที่ใช้สื่อประสมจะต้องมีคุณค่าในตัวเองเมื่อใช้อย่างอิสระและเมื่อใช้ร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็จะมีคุณค่าของตนเอง
8. เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในสื่อประสมควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย
9. สื่อในชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
10. ชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเลือกเรียนเนื้อหาใด ตามความสนใจและความถนัดของตน
11. สื่อประสมควรออกแบบให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้

6. องค์ประกอบของชุดสื่อประสม

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 198-199) ได้แบ่งองค์ประกอบของ ชุดสื่อประสมออกเป็น 4 ประการ คือ

1. คู่มือการใช้สื่อประสมจะช่วยให้ครูใช้ชุดสื่อประสมประกอบการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือครูอาจเป็นเล่ม หรือเป็นแผนผังต่อไปนี้
 - 1.1 คำชี้แจงสำหรับครู
 - 1.2 สิ่งที่ครูต้องเตรียม
 - 1.3 บทบาทของนักเรียน
 - 1.4 การจัดชั้นเรียนพร้อมแผนผัง
 - 1.5 แผนการเรียนรู้
 - 1.6 แบบฝึกหัด (พร้อมเฉลย)
 - 1.7 การประเมินผล (แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) พร้อมเฉลย
2. แบบฝึกหัด หรือบัตรงานเป็นคู่มือผู้เรียนใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนบันทึกคำอธิบาย และการทำงาน แบบฝึกหัดจะเป็นชุดหรือรวมเล่มก็ได้
3. สื่อสำหรับศูนย์กิจกรรม ในการผลิตชุดสื่อประสมจะมีระบบในการผลิต จะต้องมีการแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วย หัวเรื่อง กำหนดมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียน การประเมินผล และสื่อประเภทต่าง ๆ ตามหัวเรื่องและกิจกรรม อย่างไรก็ตามสื่อการสอนที่นำมารวมไว้ในชุดสื่อประสมนั้นจะต้องไม่ใช่สื่อราคาแพง ขนาดเล็กแต่หักได้หรือมีขนาดใหญ่เกินไป หรือเป็นสิ่งมีชีวิต สื่อเหล่านี้กำหนดไว้ในคู่มือ เพียงเพื่อเตรียมไว้ล่วงหน้าเท่านั้น
4. แบบทดสอบสำหรับการประเมินผล เป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 5-10 ข้อ ซึ่งครูนำมาใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีกระดาษคำตอบเตรียมไว้ต่างหาก

7. คุณค่าของชุดสื่อประสม

กิตานันท์ มลิทอง (2540 : 81-82) กล่าวถึงคุณค่าของสื่อประสมดังต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้ความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว
2. สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานและไม่เบื่อหน่ายการเรียน
3. การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดี ในระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและกับผู้สอนด้วย
5. ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น
6. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนการสอนรายบุคคล

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2526 : 235) กล่าวว่าคุณค่าของสื่อประสมมีดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง เช่น การทำงานของเครื่องกล การทำงานของอวัยวะในร่างกาย เจริญเติบโตของสัตว์ชั้นต่ำ ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
2. ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
4. ช่วยสร้างความพอใจและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า
5. ทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากสื่อประสมช่วยถ่ายทอดเนื้อหาแทนครูได้ ด้านนี้ครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนให้มีประสิทธิภาพได้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 121) กล่าวว่า คุณค่าของสื่อประสมซึ่งเนื้อหาคล้ายกับ

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2526 : 235) แต่มีเนื้อหาเพิ่มขึ้นอีกดังนี้

1. ในกรณีที่ขาดครู ครูคนอื่นก็สามารถสอนแทน โดยใช้สื่อประสมได้ มิใช่เข้าไปนั่ง “คุมชั้น” ปล่อยให้ นักเรียนให้อยู่เฉย ๆ เหมือนที่ครูส่วนใหญ่ทำกันอยู่ในปัจจุบัน เพราะเมื่อเนื้อหาอยู่ในชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนแทนก็ไม่ได้เตรียมตัวอะไรมากนัก

2. สำหรับชุดรายบุคคลและชุดการสอนทางไกล เช่น ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมราช จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง

จากคุณค่าของสื่อประสมพอสรุปได้ว่า จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้เกิดกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเองซึ่งจะส่งผลทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. ลักษณะของชุดสื่อประสมที่ดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 124) กล่าวว่า ชุดสื่อประสมที่ดี ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เป็นชุดสื่อประสมที่เหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. สื่อที่ใช้สามารถเร้าความสนใจของผู้เรียนได้ดี
4. มีคำแนะนำและวิธีใช้อย่างละเอียด ง่ายต่อการใช้
5. มีวัสดุอุปกรณ์ที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนในบทเรียน
6. ได้ปรับปรุงและทดสอบให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ
7. มีความคงทนต่อการใช้ สะดวกในการเก็บ

9. ขั้นตอนการพัฒนาชุดสื่อประสม.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 123) กล่าวว่า การพัฒนาชุดสื่อประสมมีขั้นตอนสำคัญ

10 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ อาจจะกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการสอนโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอน เนื้อหาวิชาที่จะใช้ ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ใน 1 สัปดาห์ หรือสอนได้ในหน่วยละครั้ง
3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์อะไรแก่นักเรียนบ้าง แล้วกำหนดหัวเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย
4. กำหนดหลักการและมโนทัศน์ หลักการและมโนทัศน์ ที่กำหนดขึ้น จะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปแนวคิด สาร และหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางจัดเนื้อหา มาสอนให้สอดคล้องกัน

5. กำหนดวัตถุประสงค์ได้สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและการผลิตสื่อการสอน “กิจกรรม” หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลองวิทยาศาสตร์ การเล่นเกม เป็นต้น

7. กำหนดแบบประเมิน ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่า หลังจากการเรียนรู้โดยชุดสื่อประสมแล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ เพื่อนำไปทดลองหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

9. หาประสิทธิภาพของชุดสื่อประสม เพื่อเป็นการประกันว่า ชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการ เพื่อช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

10. การใช้ชุดสื่อประสม เป็นขั้นนำชุดสื่อประสมไปใช้ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

จากขั้นตอนการผลิตสื่อประสมดังกล่าว ทำให้มองเห็นแนวทางในการผลิตสื่อประสมได้เป็นอย่างดี การผลิตชุดสื่อประสมก็คือ การผลิตสิ่งต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของสื่อประสมนั่นเอง

10. ขั้นตอนการออกแบบชุดสื่อประสม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 123) กล่าวว่า การออกแบบชุดสื่อประสมมีขั้นตอน

สำคัญ 10 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ อาจะกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอนโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอน เนื้อหาวิชาที่จะใช้ ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ใน 1 สัปดาห์ หรือสอนได้ในหน่วยละครั้ง

3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์อะไรแก่นักเรียนบ้าง แล้วกำหนดหัวเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย

4. กำหนดหลักการและมโนทัศน์ หลักการและมโนทัศน์ ที่กำหนดขึ้น จะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปแนวคิด สาร และหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

5. กำหนดวัตถุประสงค์ได้สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและการผลิตสื่อการสอน “กิจกรรม” หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลองวิทยาศาสตร์ การเล่นเกม เป็นต้น

7. กำหนดแบบประเมิน ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่า หลังจากการเรียนรู้โดยชุดสื่อประสมแล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ เพื่อนำไปทดลองหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

9. หาประสิทธิภาพของชุดสื่อประสม เพื่อเป็นการประกันว่า ชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการ เพื่อช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

10. การใช้ชุดสื่อประสม เป็นขั้นนำชุดสื่อประสมไปใช้ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

จากขั้นตอนการผลิตสื่อประสมดังกล่าว ทำให้มองเห็นแนวทางในการผลิตสื่อประสมได้เป็นอย่างดี การผลิตชุดสื่อประสมก็คือ การผลิตสิ่งต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของสื่อประสมนั่นเอง การออกแบบสื่อประสมนำมาใช้ประกอบกับบทเรียนหนึ่ง ๆ นั้นไม่ใช่ของง่ายและทำได้โดยทันที จะต้องมีการวางแผนเลือกทดลองใช้ และประเมินผลซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้งเสียก่อน จนกระทั่งแน่ใจจึงจะนำมาใช้ได้ และยังคงอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่นอีกด้วย สำหรับการเลือกสื่อประสมมาใช้ควรดำเนินการเป็นขั้น ๆ (ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. 2526 : 76-77) ดังต่อไปนี้

1. เลือกและกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการเรียนรู้ไปแล้ว

2. ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ให้ต่อเนื่องเกี่ยวพันกับความรู้ที่นักเรียนควรจะได้รับ

3. เรียงลำดับวัตถุประสงค์ทุกข้อให้เกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน และจะต้องเป็นหน่วยเดียวกัน

4. เลือกสื่อที่คิดว่ามีคุณค่ามากที่สุดที่จะสร้างความสนใจ แล้วนำมาจัดลำดับการใช้ตามเนื้อหาที่จะบรรยาย

5. ทบทวนความต่อเนื่องของวัตถุประสงค์ เพื่อจะได้ใช้สื่อให้เหมาะสมกับเวลา
จะได้ไม่ต้องเปลี่ยนแปลง โดยกะทันหันระหว่างการสอนซึ่งจะทำให้สับสน

6. เขียนรายละเอียดอย่างย่อ ๆ ในเรื่องที่จะทำการสอน เพื่อเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ
ทางสื่อซึ่งจะต้องเตรียม เช่น ผู้เขียน โปรแกรมการสอน ผู้เขียนบท และช่างเทคนิค เป็นต้น

11. การออกแบบห้องเรียนสำหรับการสอนแบบสื่อประสม

การใช้สื่อประสมในการสอนนั้น การออกแบบห้องเรียนนับว่ามีความสำคัญอยู่ไม่น้อย โดยต้องอาศัยสถาปนิก เพื่อออกแบบให้ห้องเรียนนั้นอำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์
อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และถ้าจะให้สมบูรณ์จริง ๆ แล้วจะต้องพิจารณาลงต่อไปนี้

1. ห้องเรียนต้องออกแบบพิเศษในเรื่อง แสง เสียง และที่นั่ง
2. จะต้องให้ผู้เขียนได้รับความสะดวกสบาย ทั้งการมองและการฟัง โดยพิจารณา
การจัดตำแหน่งที่นั่งด้วย
3. พื้นห้องจะต้องทำให้ง่ายต่อการดูแลรักษา และความสะดวกในการเคลื่อนย้าย
อุปกรณ์ต่าง ๆ
4. ห้องจะต้องเป็นที่เงียบสงบเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ จะต้องไม่แตกหักหรือถูกทำลาย
ได้ง่าย และวัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดจะต้องเก็บรักษาทำความสะอาดได้ง่าย
5. ต้องให้ความสะดวกกับผู้บรรยาย ปุ่มควบคุมแสงควรจะมีอยู่ใกล้ตัวผู้บรรยาย
เวลาใช้เครื่องฉายควรให้มีแสงสว่างอยู่บ้าง พอที่นักเรียนจะจดบันทึก และผู้บรรยายมองเห็นคำ
บรรยายได้
6. โต๊ะครูที่บรรจุด้วยเครื่องควบคุมสื่อทางโสตทัศนวัสดุต่างๆ จะต้องไม่อยู่กลาง
ห้องหรือชิดข้างใดข้างหนึ่งหรือไกลจากด้านหลังจนเกินไป อาจมีการเคลื่อนที่ได้ด้วย
7. ปุ่มควบคุมสวิตซ์ไฟฟ้าต่าง ๆ ต้องทำให้เห็นชัด เพื่อที่ครูจะได้ใช้ถูกอาจทำ
เป็นรูปติดเอาไว้ที่สวิตซ์นั้น เช่น สวิตซ์เครื่องฉายภาพยนตร์ก็ติดมันฟิล์มเอาไว้
8. การควบคุมอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับครูโดยตรง ควรจัดไว้ที่อื่นต่างหาก
9. ภายในห้องเรียนควรมีไมโครโฟนติดไว้ในที่ต่าง ๆ ที่สะดวกสำหรับนักเรียน
จะตอบหรือถามปัญหาที่สงสัย
10. อุปกรณ์หรือวัสดุอื่น ๆ ที่ไม่ใช้ เช่น ภาพ แผนภูมิ ควรเก็บออกให้หมด เพราะ
จะแบ่งความสนใจจากนักเรียน และยังเกาะเกาะสายตาอีกด้วย
11. ควรมีสัญญาณบอกเหตุเมื่อบางสิ่งบางอย่างเกิดขัดข้อง หรือบกพร่องขึ้น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับชุดสื่อประสม สรุปได้ว่า ชุดสื่อประสมเป็นสื่อที่มีความน่าสนใจเพราะยึดหลักการสร้างตามทฤษฎีการศึกษาหลายอย่าง เช่น ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการใช้สื่อการเรียนการสอน กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น ดังนั้นจากข้อคิดดังกล่าวผู้วิจัย จึงได้สร้างชุดสื่อประสมขึ้นมาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความพึงพอใจ

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

เฮร์เบอร์ก (Herzberg. 1970 : 113-115 ; อ้างอิงมาจาก สุนทร หลักคำ. 2547 : 44) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า Herzberg's Motivation Hygiene Theory ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับงานซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีส่วนทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคตสถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

แมคเกรเกอร์ (McGregor. 1960 : 33-58 ; อ้างอิงมาจาก สุนทร หลักคำ. 2547 : 44) ได้ศึกษาธรรมชาติของมนุษย์และได้อธิบายลักษณะของมนุษย์ว่ามี 2 ประเภท คือ

1. คนประเภทเอกซ์ (X) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.1 มีสัญชาตญาณที่จะหลีกเลี่ยงการทำงานทุกอย่างเท่าที่จะทำได้
- 1.2 มีความรับผิดชอบน้อย
- 1.3 ชอบสั่งการ
- 1.4 ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงองค์กร
- 1.5 มีความปรารถนาให้ตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและความปลอดภัย

2. คนประเภทวาย (Y) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 2.1 ชอบทำงาน เห็นว่าการทำงานเป็นของสนุกเหมือนการเล่นหรือการพักผ่อน
- 2.2 มีความรับผิดชอบในการทำงาน
- 2.3 มีความทะเยอทะยานและกระตือรือร้น

2.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงองค์กร

2.5 ตั้งการตนเองและสามารถควบคุมตนเองได้

2.6 ปรารถนาเกียรติยศ ชื่อเสียง ความสมหวังในชีวิต

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 69-80 ; อ้างอิงมาจาก ศูนย์ หลักคำ. 2547 : 44) ได้เสนอ ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs) ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย(Physiological Need) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need) เป็นความต้องการความมั่นคงในชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า ความอบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Need) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรม ต้องการให้สังคมยอมรับเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

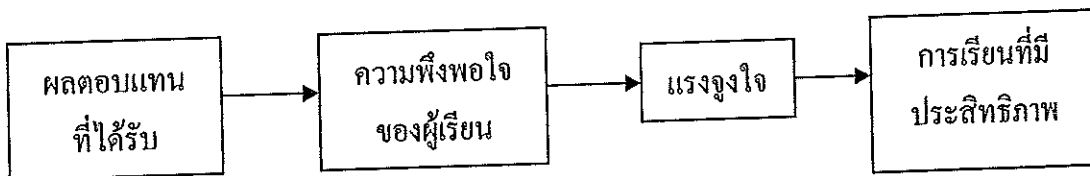
4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Need) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง ต้องการการยกย่องสรรเสริญ อยากมีความเป็นอิสระมีเสรีภาพ

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Need) เป็นความต้องการระดับสูงสุด อยากให้ตนประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ปัจจุบันครูผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สมยศ นาวิการ (2541 : 155) กล่าวว่า การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ทัศนคติตามแนวคิด ดังกล่าวสามารถแสดงด้วยแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 ความพึงพอใจนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ความพึงพอใจนำไปสู่ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศมาตรฐาน เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักการศึกษาหลายๆท่านให้ความหมาย คำว่า ความพึงพอใจไว้ ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2529 : 321) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานนั้นได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้

พิน คงพูน (2539 : 389) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

สลใจ วิบูลกิจ (2534 : 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพอารมณ์ของบุคคลที่มีองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้นๆ

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อการเรียน การทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

3. ความหมายของความพึงพอใจในการเรียน

มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการเรียนไว้ ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2529 : 321) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานนั้นได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้

บุญมั่ง ธนาสุภวัฒน์ (2537 : 158) ความพึงพอใจในงานหมายถึง เจตคติทางบวกของบุคคลที่มีต่องาน หรือกิจกรรมที่เขาทำซึ่งเป็นผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

พิน คงพูน (2539 : 389) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจ เกิดจากการได้รับตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

จันทร์ตรี น้อยบรรเทา (2547 : 7) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกในทางบวก เช่น ชอบ หรือพอใจต่อการเรียนการสอนของวิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย เรื่อง ระบบเครือข่ายท้องถิ่นและเทคนิคการติดตั้งระบบ LAN

เทียมจันทร์ เข้มเพชร (2547 : 5) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง ทศนคติหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ที่สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้น

จากความหมายของความพึงพอใจในการเรียน ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกชอบและมีความสุขในการได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระนั้น ๆ

4. ผลของการเรียนที่นำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดี จะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนด โดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลาย ได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหามาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลสัมฤทธิ์การเรียนจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเหมาะสม บรรยาการการเรียนรู้อย่างดี ตลอดจนสื่อ อุปกรณ์ ฯลฯ ให้เอื้อต่อความพึงพอใจของผู้เรียนให้มากที่สุด

5. การวัดความพึงพอใจ

ในการวัดความพึงพอใจนั้นมีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

บุญเรือง ขจรศิลป์ (2543 : 15-16) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ทัศนคติ หรือเจตคติ เป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้ โดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้ โดยอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทนฉะนั้น การวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตที่จำกัดด้วย อาจมีความคลาดเคลื่อนขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดโดยทั่วไป

ภณิกา ชัยปัญญา (2541 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ ออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถกระทำได้ ในลักษณะกำหนดคำตอบให้ เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจะได้ ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความพึงพอใจสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกชอบ ซึ่งเมื่อคนเรามีความพึงพอใจต่อสิ่งใดแล้ว ทำให้เกิดเจตคติที่ดีและต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจัง ซึ่งจากหลักการดังกล่าวครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรยากาศการเรียนรู้ ตลอดจนสื่อ อุปกรณ์ ฯลฯ ให้เอื้อต่อความพึงพอใจของผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจนั้นสามารถวัดได้หลายวิธี การที่จะเลือกใช้วิธีการใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่ต้องการวัดความพึงพอใจ สถานที่ เวลา และโอกาสในการวัดความพึงพอใจด้วย ดังนั้นจึงควรเลือกใช้ตามความเหมาะสม

บริบทโรงเรียนบ้านขามวิทยาคม

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านขามวิทยาคม ตั้งอยู่บ้านขาม หมู่ที่ 1 ตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 20 ไร่ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรทั้งหมด 13 คน นักเรียน 172 คน ผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นายไมตรี อินอุ่นโชติ จำนวนบุคลากร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บุคลากร โรงเรียนบ้านขามวิทยาคม

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	ระดับชั้น ที่สอน	จำนวน นักเรียน
1	นายไมตรี อินอุ่นโชติ	ผู้อำนวยการ	กศ.ม.	-	-
2	นายบุญส่ง บำรุงศุกกุล	ครู คศ.3	คป.	อนุบาล 1	22
3	นางบุญเรือง ถมมาลา	ครู คศ.2	คป.	อนุบาล 2	23
4	นางมยุรี อินอุ่นโชติ	ครู คศ.3	กศ.บ.	ป.1/1	10
5	นางวิยะดา ศิริเดช	ครู คศ.3	ปวส.	ป.1/2	10
6	นางดรุณี โพนชัย	ครู คศ.3	คป.	ป.2	18
7	นางสาวประนอม ภูมิหนอง	ครู คศ.3	คป.	ป.3	17
8	นางมยุรี ชลกลาง	ครู คศ.3	คป.	ป.4/1	10
9	นางบุษบา นรินรัมย์	ครู คศ.2	กศ.บ.	ป.4/2	11
10	นางพวงทอง ศรีอาจ	ครู คศ.3	คป.	ป.5/1	10
11	นายสมพัฒน์ พันธุ์ศักดิ์	ครู คศ.2	กศ.บ.	ป.5/2	10
12	นางคมคาย ภูครองหิน	ครู คศ.3	คป.	ป.6/1	15
13	นายเรืองศักดิ์ ภูครองหิน	ครู คศ.3	คป.	ป.6/2	16
	รวม				172

2. วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านขามวิทยาคมจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณธรรม
นำความรู้ สภานวแวดล้อมดี บุคลากรมีคุณภาพ

3. คำขวัญ

“ความรู้ดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำชุมชน”

4. สีประจำโรงเรียน

สีฟ้า – สีขาว

5. ปรัชญา

“นัตถิ ปัญญาสมา อาภา” แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

6. พันธกิจ

6.1 เร่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญาและมีความสุข โดยจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.2 ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6.3 พัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น

6.4 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของวิชาชีพ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองผู้เรียนตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ

6.5 พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ

6.6 ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาไทย ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควบคู่กับการนำ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมและสมดุล

7. เป้าประสงค์

7.1 นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม นำความรู้มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

7.2 ครูทุกระดับมีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญตามวิชาชีพ มีจิตสำนึกรับผิดชอบ

7.3 สถานศึกษาได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐาน มีศักยภาพและความพร้อมเป็นที่ยอมรับของชุมชน

7.4 มีระบบบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

7.5 โรงเรียนมีสื่อเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอนและนักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. วัตถุประสงค์และกลยุทธ์

8.1 ปัจจัยด้านผู้เรียน

8.1.1 ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติ

8.2 ปัจจัยด้านกระบวนการภายใน

8.2.1 สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

8.2.2 องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

8.3 ปัจจัยด้านการเรียนรู้การพัฒนา

8.3.1 ครูทุกคนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ

8.3.2 สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการศึกษา

8.4 ปัจจัยด้านการเงิน

8.4.1 สถานศึกษามีทรัพยากรเพียงพอ

จากการศึกษาข้อมูลบริบทของโรงเรียนบ้านขามวิทยาคม สรุปได้ว่า โรงเรียนบ้านขามวิทยาคม กำหนดพันธกิจไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกำหนดเป้าประสงค์ไว้ว่า โรงเรียนมีสื่อเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอนและนักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ไพบุลย์ มุลติ (2546 : 76) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า 1) แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 93.11/87.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้โดยใช้แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชาญยุทธ ผลาพฤษย์ (2547 : 85) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดสื่อประสมประกอบการสอนกลุ่มทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องรามเกียรติ์ ตอนกุมภกรรณทศน้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษา พบว่า สื่อประสมประกอบการสอนกลุ่มทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องรามเกียรติ์ ตอนกุมภกรรณทศน้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 86.20/81.15 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสมประกอบการสอนกลุ่มทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยสื่อประสมประกอบการสอนกลุ่มทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เท่ากับ 0.6865 ซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 68.65 และนักเรียนพึงพอใจต่อสื่อประสมประกอบการสอนกลุ่มทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับมาก

บรรจง จันทร์พันธ์ (2547 : 88-89) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.98/82.75 มีดัชนีประสิทธิผล .06092 หมายถึงนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 60.92 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด อยู่ในระดับมาก

ประกอบศรี คงสาคร (2549 : 99) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสม เรื่อง การสร้างคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า 1) สื่อประสม เรื่อง การสร้างคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 82.86/84.11 2) ดัชนีประสิทธิผลของสื่อประสม เรื่อง การสร้างคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 0.7017 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่อประสม เรื่องการสร้างคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในระดับมาก

อัจฉรา เบ็ญจิต (2549 : 96-97) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อประสม เรื่อง คำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า สื่อประสม เรื่อง คำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 90.30 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 80.65 ที่ตั้งไว้ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้เท่ากับ 0.5457 นักเรียนมีความพึงพอใจสื่อประสมอยู่ในระดับมาก

อรุณี แสงสุมาตย์ (2547 : 93) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มทักษะภาษาไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณเทตน้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในวงจรที่ 1 นักเรียนยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไม่กล้าแสดงออก และไม่กล้าซักถามครู ในวงจรที่ 2-5 นักเรียนเริ่มเข้าใจบทบาทของตนเองขึ้นเรื่อยๆ ฟังมากขึ้น ขณะทำงานกลุ่มเมื่อมีปัญหาคำที่ จะซักถามครูมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนอ่อนกล้าถามเพื่อนและถามครูมากขึ้น มีความมั่นใจในการนำเสนองานมากขึ้น 2) ผลการประเมินการทำงานกลุ่ม ในวงจรที่ 1 นักเรียนส่วนมากมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน สนใจเรียนขณะครู

สอน และส่งงานตามกำหนดเวลา ในด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามัคคีในกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง ในวงจรที่ 2-5 การปฏิบัติงานกลุ่ม ของนักเรียนมีการพัฒนาในทางที่ดีตามลำดับ นักเรียนมีความพร้อมเรื่องอุปกรณ์การเรียนมากมีความกระตือรือร้นในการเรียนเนื่องจากมีความต้องการให้กลุ่มของตนเองเป็นกลุ่มที่มีความยอดเยี่ยม มีการช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม มีความสามัคคี และส่งงานตามกำหนดทุกกลุ่ม 3) ผลการเรียนรู้จากการทำใบกิจกรรมกลุ่ม จากการที่แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันทำใบกิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนแต่ละวงจร พบว่า คะแนนจากการปฏิบัติใบกิจกรรมกลุ่มวงจรที่นักเรียนได้คะแนนสูงสุด คือ วงจรที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 19.33 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96.97 และวงจรที่ได้คะแนนต่ำสุด คือวงจรที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 25.00 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.33

ผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน พบว่า ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 22.77 คิดเป็นร้อยละ 45.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.66 และผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย 44.92 คิดเป็นร้อยละ 89.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.18 และคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 22.15 คิดเป็นร้อยละ 44.31 และนักเรียนได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไปทุกคน

กานต์ อุทัยทัศน์ (2550 : 84) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสมสนับสนุนการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้ง 4 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกโรงเรียน และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และความพึงพอใจในการเรียนรู้จากสื่อประสม พบว่าในภาพรวมนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อประสมฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจมากในด้านภาพประกอบและกราฟิกในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการใช้งานสื่อประสม และด้านเสียง และดนตรีประกอบ ตามลำดับ

ทองคำ บรรณาศรี (2550 : 80) ได้ศึกษา การพัฒนาสื่อประสมประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) เรื่อง นิทานแสนสนุกและสามสถาบันหลักนครา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษา พบว่า ระบบการเรียนรู้ที่ใช้สื่อประสมประกอบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานแสนสนุกและสามสถาบันหลักนครา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.20/82.25 ระบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.6044 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 60.44 นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสม สามารถคงทนความรู้ในการ

เรียนรู้หลังจากเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้ร้อยละ 94.52 ซึ่งลดลงจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยระบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

นพมาศ สิงห์พ (2550 : 67-68) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสม เรื่องอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า สื่อประสม เรื่องอักษรนำ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.17/82.87 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้เท่ากับ 0.6761 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน ร้อยละ 67.61 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่อประสมโดยรวมและรายด้านคือด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบสื่อประสมและการใช้ภาษา ด้านแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านการจัดบทเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลี (Lee. 2000 : 1330-A) ได้วิจัยการศึกษาประสิทธิภาพการใช้สื่อประสมกับระบบการศึกษาในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as a second Language : ESL) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลกระทบของสื่อประสมในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน และหาประสิทธิภาพของสื่อประสมจากการเรียนในระบบการศึกษา ESL ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเรียนด้วยสื่อประสม กลุ่มควบคุมเรียนโดยไม่มีสื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฟีพอร์ทส (Philpotts. 2001 : 1158-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้สื่อประสมในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์กับนักเรียนที่มีความคิดปกติในการอ่านของนักเรียนของนักเรียนเกรด 8 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนเกรด 8 จำนวน 46 คน โดยให้นักเรียนตอบคำถามแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อประสมมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้สื่อประสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า และมีการตอบคำถามได้มากกว่า นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสมมีความกระตือรือร้น และนักเรียนเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีในการเรียนด้วยสื่อประสมอีกด้วย

อาร์มสตรอง (Armstrong. 2003 : 884-B) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการจัดกลุ่มนักเรียน โดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเป็นทีม (STAD) ได้ทำการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียน 47 คน ที่เรียนอยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิมโดยใช้ตำราเรียนการอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือจัดกลุ่มโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอน 2 วิธี ดังกล่าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและสะดวกต่อการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน และตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการ

สอบถามของครูและนักเรียน พบว่าการเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนมาก จึงควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสมในการจัดตารางเรียนแบบเน้นบลิ้อกเวลา

เบค โจนส์ (Beck-Jones. 2004 : 2378-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับนักเรียน จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 สมาชิกไม่มีภาระหน้าที่ใด ๆ ในกลุ่มกลุ่มที่ 2 สมาชิกมีการแบ่งหน้าที่ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน และกลุ่มที่ 3 มีการแบ่งหน้าที่ กำหนดบทบาท สมาชิกมีการจดบันทึก และได้รับคำแนะนำในระหว่างทำกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองมีทั้งหมด 174 คน ได้มาโดยการสุ่ม ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ 2 สมาชิกมีการแบ่งหน้าที่ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ให้ผลดีกับนักเรียนในเรื่องการฝึกคิด การใช้สติปัญญาด้วยตนเอง กลุ่มที่ 3 ที่มีการแบ่งหน้าที่ มีการจดบันทึก และได้รับคำแนะนำได้ผลดีที่สุดในการ ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจเพราะระหว่างทำกิจกรรมมีการจดบันทึก และได้รับความรู้สอดคล้องตลอดเวลาในช่วงกิจกรรม

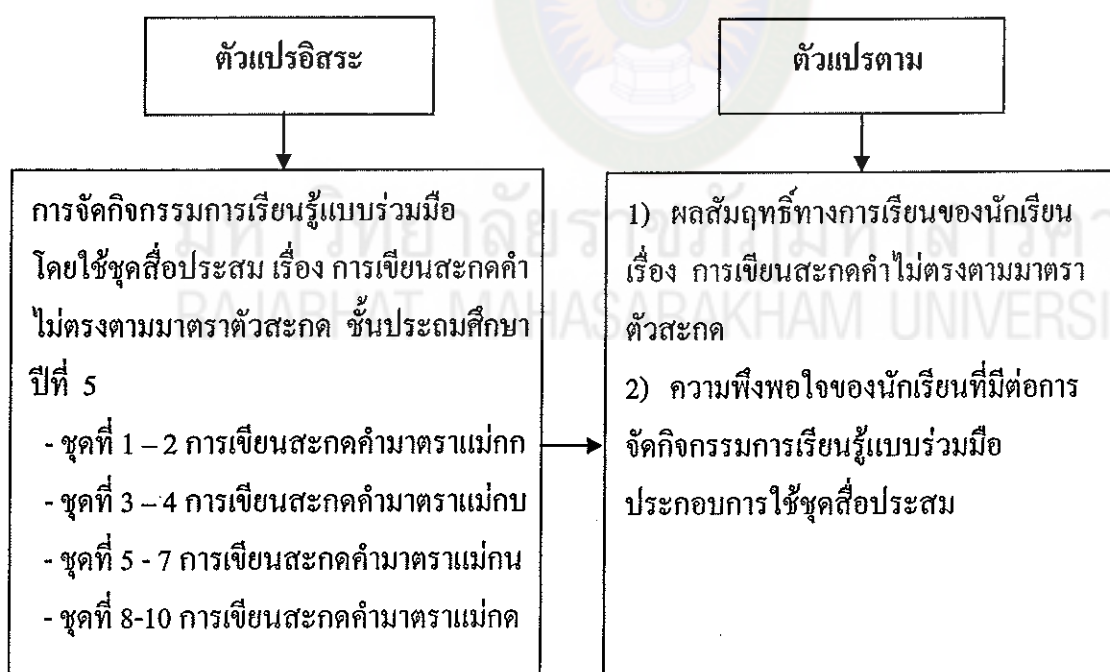
อับดุลกานี (Abdulghani. 2004 : 4331-A) ได้ศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้ที่มีผลต่อทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ วิจารณ์ ในภาษาอาหรับของนักเรียนชั้นปีที่ 4 ประเทศอาหรับเอมิเรตส์ โดยการทดสอบก่อน และหลังการทดสอบกับกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียนทดลอง จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องที่ประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 33 คน และจำนวน 31 คน และกลุ่มควบคุมที่ประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 33 คน และจำนวน 29 คน ในห้องเรียน กลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการบรรยาย ครูที่ร่วมวิจัยมี จำนวน 2 คน แต่ละคนสอนห้องเรียนทดลองจำนวน 1 ห้องเรียน และห้องเรียนควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ผู้วิจัยได้ฝึกอบรมครูที่ร่วมวิจัยครั้งนี้เป็นการส่วนตัว เพื่อนำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ไปใช้ตัวแปรตามที่เป็นระดับทักษะคิด วิพากษ์วิจารณ์ที่วัดได้ตามที่วัดด้วยแบบประเมินการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ของ Watson-glaser และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่วัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้าง ผลการศึกษาพบว่า วิธีการสอนทั้งสองวิธีไม่มีผลกระทบต่อการสอน ความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ หรือต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอาหรับ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อ ประสม ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทุกส่วนของความคิดรวบยอดหลัก และความคิดรวบยอดรองลงไป สามารถหาความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องที่มีการโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ ช่วยพัฒนาความคิดแบบวิจารณ์ญาณ เพิ่มการมีเหตุผล และช่วยพัฒนาด้านการจำ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการเรียนเป็นอย่างดี ส่วนการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีความสนุกสนาน มีความพึงพอใจ

ในการเรียน และมีทักษะทางสังคมสูง ซึ่งการที่ผู้สอนได้นำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้นั้น ย่อมเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ สร้างคุณลักษณะในการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ส่วน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ใน ระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แนวทางที่จะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบ การใช้ชุดสื่อประสม เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด เพื่อนำไปใช้พัฒนาทักษะ การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนคำศัพท์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แนวคิดจากการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ชุดสื่อประสม จากผลการศึกษาของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 123) และทองคำ บรรณาศรี (2550 : 80) เกี่ยวกับการสร้างสื่อประสมให้มี ประสิทธิภาพสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย